

Uloga roda u aseksualnom identitetu

Blažević, Lucija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:728618>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-14**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Diplomski jednopredmetni sveučilišni studij psihologije

Lucija Blažević

Uloga roda u aseksualnom identitetu

Diplomski rad

Zadar, 2023.

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju
Diplomski jednopredmetni sveučilišni studij psihologije

Uloga roda u aseksualnom identitetu

Diplomski rad

Student/ica:

Lucija Blažević

Mentor/ica:

izv.prof.dr.sc. Marina Nekić

Zadar, 2023.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, Lucija Blažević, ovime izjavljujem da je moj diplomski rad pod naslovom Uloga roda u aseksualnom identitetu rezultat mojeg vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojeg rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojeg rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 25. travnja 2023.

Sadržaj

Sažetak	1
Uloga roda u aseksualnom identitetu	1
Summary	2
The role of gender in the asexual identity	2
Uvod	3
Razlike roda i spola	3
Rod i seksualne skripte.....	3
Aseksualnost u kontekstu roda.....	4
Cilj	7
Problemi	7
Hipoteze	7
Metode	8
Sudionici	8
Mjerni instrumenti	9
Postupak	11
Rezultati	11
Izvanbinarna aseksualna populacija.....	12
Udjeli žena i muškaraca u aseksualnoj populaciji	14
Rasprava	14
Izvanbinarna aseksualna populacija.....	15
1. Veza seksualnosti i roda.....	15
2. Aseksualnost kao polazna točka.....	24
3. Izvanbinarna aseksualnost.....	25
Udjeli žena i muškaraca unutar aseksualne populacije	29
1. Ženska aseksualnost	29
2. Muška aseksualnost.....	37
3. Društveno odbacivanje	39
Nedostatci i buduća istraživanja	41
Zaključci.....	43
Literatura.....	43

Sažetak

Uloga roda u aseksualnom identitetu

Rod predstavlja jedan od temeljnih aspekata pojedinčevog identitete. Preko seksualnih skripti te društvenih očekivanja i normi rod je neraskidivo povezan sa seksualnosti, igrajući glavnu ulogu u privlačenju seksualnih partnera te bivajući sam pod značajnim učinkom seksualnih stereotipa. Cilj ovog istraživanja je ispitati ulogu koju rod igra unutar aseksualnog identiteta, pri tome se fokusirajući na objašnjavanje rodni udjela unutar aseksualne zajednice u kojima većinu čine žene te izvanbinarni pojedinci, s muškarcima u manjini. Istraživanje je bilo kvalitativnog tipa, provedeno putem online upitnika na engleskom jeziku. Upitnik se sastojao od devet demografskih pitanja te devet pitanja otvorenog tipa konstruiranih na temelju dosadašnjih istraživanja. Obrađivani su podaci 503 sudionika regrutiranih s društvenih stranica sa značajnom aseksualnom populacijom. 45% sudionika su činile žene, 44% izvanbinarne osobe, 8% muškarci a 3% osobe koje su u trenutku ispitivanja preispitivale svoj rod. Rezultati su bili analizirani služeći se metodom tematske analize prema primjeru Braun i Clarke (2006). Dobiveni podaci otkrivaju da aseksualni pojedinci primjećuju snažnu povezanost između koncepta seksualnosti i roda pri čemu se seksualnost vidi kao nešto što pojačava definiranost roda te mu daje značenje. Aseksualni sudionici mogu doživljavati osjećaj udaljenosti te ne povezanosti sa svojim rodni identitetom, videći ga kao nevažnog jer se ne 'koristi'. Aseksualnost je poticala razmatranje vlastitog rodni identiteta, te je služila kao pristup LGBT+ zajednici te resursima i identitetima kojima pojedinac prije ne bi imao pristup. Različite rodne grupe imale su različita iskustva s aseksualnošću. Ženske sudionice osjećale su pritisak snažne seksualizacije njihovog rodni identiteta te indirektno pritiske očekivanja djece, braka te modernih feminističkih standarda. Muški sudionici suočavali su se sa snažnom povezanošću svog roda i seksualnosti, radi čega je muška aseksualnost društveno odbačena kao nemoguća. Izvanbinarni sudionici su se borili s očekivanjima seksualnosti izvanbinarnih identiteta, no manjak društvenog znanja oslobodio je njihovu aseksualnu orijentaciju seksualnih normi i stereotipa. Unatoč razlikama među iskustvima različitih rodni grupa, kod sudionika prevladava osjećaj da društvo ne prihvaća aseksualnost kod nikoga, te da se tek specifični problemi koji su produkt društvenog odbacivanja rodno razlikuju.

Ključne riječi: Seksualnost, aseksualnost, rodni identitet

Summary

The role of gender in the asexual identity

Gender represents one of fundamental aspects of an individual's identity. Through sexual scripts and societal expectations and norms, gender is inextricably tied with sexuality, playing a major role in attracting sexual partners and being under the significant effect of sexual stereotypes. The goal of this research is to examine the role gender plays within the asexual identity, primarily focusing on explaining the gender divisions within the asexual community in which women and non-binary individuals are in majority, with men in the minority. The research was of the qualitative type, conducted through an online questionnaire in English. The questionnaire consisted of nine demographic questions and nine open-ended questions constructed on the basis of previous research. The data of 503 participants, recruited from social media sites with a significant asexual population, was processed. 45% of the participants were women, 44% non-binary people, 8% men and 3% people were questioning their gender at the time of the survey. The results were analyzed using the method of thematic analysis according to the example of Braun and Clarke (2006). The obtained data reveal that asexual individuals notice a strong connection between the concepts of sexuality and gender, whereby sexuality is seen as something that strengthens the definition of gender and gives it meaning. Asexual respondents may experience a sense of distance and lack of connection with their gender identity, seeing it as unimportant because it's not 'used'. Asexuality encouraged consideration of one's own gender identity, and served as access to the LGBT+ community and to resources and identities that an individual would not have had access to before. Different gender groups have different experiences with asexuality. Women are under the pressure of strong sexualization of their gender identity and indirect pressures like expectations of children, marriage and modern feminist standards. Male participants faced a strong connection between their gender and sexuality, due to which male asexuality was socially rejected as impossible. Non-binary participants struggled with the expectations of sexuality of non-binary identities, but a lack of social knowledge freed their asexual orientation from sexual norms and stereotypes. Despite the differences between the experiences of different gender groups, the prevailing feeling among the participants is that society does not accept asexuality in anyone, and that only specific problems, that are the product of social rejection, differ by gender.

Key words: Sexuality, asexuality, gender identity

Uvod

Razlike roda i spola

Rod je važan faktor u cjelokupnom identitetu pojedinca te je jedan od osnovnih načina na koji pojedinci razumiju sebe i razmišljaju o sebi. Dok je spol određen pri rođenju oslanjajući se na biološke značajke, tj. izgled djetetovih genitalija, rod se očituje u određenim uzorcima ponašanja te socijalnim i kulturalnim ulogama koje pojedinci izvršavaju u svakodnevnom životu (Volenik, 2018; Jourian, 2015). Ovisno o kulturi, ovi uzorci ponašanja obično su svrstani u karakteristične kategorije, od kojih su najpoznatije kategorije 'muškarac' i 'žena'. Za razliku od spola koji je urođen i fizički definiran prema određenim medicinskim standardima, rodno ponašanje i rodne uloge se uče od ranog djetinjstva. Različiti izvori, poput roditelja, vršnjaka, medija te odgojnih ustanova pridonose podučavanju djeteta o socijalnoj važnosti roda te o poželjnim i nepoželjnim načinima ponašanja ovisno o djetetovom spolu. S vremenom se kod djece razvija sposobnost samo-nadziranja i procjenjivanja vlastitog rodno ponašanja kao prikladnog ili neprikladnog. Dječaci pogotovo razvijaju snažnu sposobnost samo-nadziranja rodno ponašanja radi veće socijalne cijene koju nosi rodno neprikladno ponašanje kod dječaka nego kod djevojčica (Bussey, 2011). Znanje o vlastitom spolu, uvjerenja povezana s rodom te način na koje je dijete tretirano s obzirom na djetetov spol s vremenom pridonose formiranju djetetovog rodno identiteta. Rodni identitet se može definirati kao unutarnja samo-prezentacija rodno ja, način na koji pojedinac razumije i kategorizira vlastite rodno povezane osjećaje i ponašanja. Dok spol pojedinca igra značajnu ulogu u definiciji rodno identiteta, oni se ne moraju poklapati, kao što je uočljivo u transrodnih pojedinaca koji definiraju vlastiti rod kao drugačiji od spola koji im je pripisan pri rođenju. No čak i kada rodni identitet ne prelazi u drugu rodnu kategoriju od one određene spolom, on i dalje može varirati tijekom života pojedinca, mijenjajući se pod utjecajem osobnih i socijalnih faktora (Bussey, 2011).

Rod i seksualne skripte

Naučena rodna ponašanja obično se izvode po određenim internaliziranim pravilima koja su povezana s rodom pojedinca, a koja su proizvod određenih kultura, socijalnog učenja i osobnog iskustva. Ova pravila čine socijalne skripte po kojima pojedinci konstruiraju značenja iz ponašanja koja promatraju (Wiederman, 2005; Diamond, 2002). Jedne od ovih skripti su i

seksualne skripte koje daju značenje seksualnim znakovima i ponašanjima. Dok se seksualne skripte muškaraca i žena često preklapaju i komplementiraju, one su i dalje drugačije jedne od drugih (Wiederman, 2005). Tako na primjer Gupta (2018, str.1198) navodi da tipične američke seksualne skripte pozicioniraju muškarce kao 'seksualne inicijatore, stalno zainteresirane za seks, lako seksualno uzbuđene i zadovoljene te voljne sudjelovati u seksu s malo emocionalnog ulaganja.' S druge strane ista skripta pozicionira žene kao 'manje zainteresirane za seks ili više sposobne za kontrolu svoje seksualne želje od muškaraca, te primarno zainteresirane za upuštanje u seks u kontekstu predane veze.' Ovdje se pokazuje uska povezanost koncepta roda i seksualnosti. Rodna očekivanja utječu na seksualna ponašanja pojedinaca koji slijede seksualne skripte svog roda, dok seksualnost zauzvrat utječe na rodnu prezentaciju pojedinaca na način koji se uklapa u seksualnu skriptu tipičnog heteroseksualnog odnosa. S obzirom na to da u seksualnoj interakciji obje strane očekuju poštovanje i slijeđenje seksualne skripte koju poznaju te koju smatraju tipičnom za svoj rod te rod osobe s kojom iniciraju seksualni kontakt, svaki pojedinac ima značajnu inicijativu da se ponaša u skladu sa skriptom svojeg roda kako bi povećao svoje šanse privlačenja partnera. Seksualnost tako doprinosi formiranju identiteta pojedinca ovisno o rodu meta njegovog seksualnog interesa (Przybylo, 2014). Značajan dio ženskog rodnog identiteta i ponašanja čini trud žene da bude seksualno atraktivna potencijalnom muškom partneru, dok je muški rodni identitet čvrsto zasnovan na iskazivanju seksualne želje prema ženama (Gupta, 2018). Ako se prihvati ideja da je veliki dio rodnog identiteta pod utjecajem seksualnog identiteta pojedinca, onda se prirodno postavlja pitanje; što je s onim pojedincima čiji je seksualni identitet obilježen nepostojanjem seksualne želje?

Aseksualnost u kontekstu roda

Aseksualnost je seksualna orijentacija koju obilježava mala ili nepostojeća seksualna privlačnost ili seksualna težnja prema drugim osobama (Scherrer, 2010). Aseksualnost predstavlja širu definiciju od većine drugih seksualnih orijentacija poput heteroseksualnosti i homoseksualnosti, jer se odnosi na samo postojanje seksualne želje a ne njenu usmjerenost. Allooseksualnost se time koristi kao definicija suprotna aseksualnosti koja opisuje pojedince koji doživljavaju seksualnu privlačnost prema drugima, koja može biti heteroseksualna, homoseksualna, biseksualna itd. (Ferguson, 2022). Aseksualnost pokriva široki spektar iskustva s obzirom na seksualnu težnju. Neki aseksualni pojedinci nikada ne iskuse seksualno uzbuđenje, neki ga osjete samo ponekad ili samo s određenim osobama, neki doživljavaju seksualno

uzbuđenje kao odgovor na seksualnu stimulaciju, no to uzbuđenje ne služi kao motivacija za pronalaženje seksualnih partnera (Chasin, 2014; Pacho, 2013). Unutar istraživanja aseksualne zajednice postoji konzistentna i značajna tendencija izrazito velike razlike u udjelu rodova. Dok je u općoj populaciji udio muških i ženskih pojedinaca podjednak, s malim postotcima pojedinaca koji se identificiraju kao manjinski rodovi koji nisu ni muškarci ni žene, demografija aseksualne populacije pokazuje prevladavajući broj žena, pojedinaca koji se definiraju izvan binarnosti muškarac-žena ili koji se ne identificiraju niti s jednim rodom, te tek mali broj muškaraca. U anketi aseksualne zajednice provedenoj u 2019. (Weis i sur., 2021) utvrđeno je da se 59% sudionika identificiralo kao žene, 13% kao muškarci, dok je preostalih 27% izjavilo da se ne identificiraju ni s jednom od ove dvije kategorije.

Unatoč velikoj razlici od rodne podjele u općoj populaciji, ne postoji veliki broj istraživanja koji se bavi razlogom izražene razlike u reprezentaciji rodova unutar aseksualne populacije. Ona koja postoje uglavnom se bave muškim i ženskim sudionicima. Pretpostavlja se da je razlog za veći udio žena od muškaraca u aseksualnoj populaciji dijelom odgoj te viđenje muške i ženske seksualnosti u društvu. Naime, žene se unutar društva vide kao manje seksualne od muškaraca. Smatra se da je njihova seksualnost pasivna te da nisu zapravo zainteresirane za seks već za romantične veze koje mogu seksom osigurati (Gupta, 2018; MacNeela i Murphy, 2014). Uza to, ženska seksualnost se smatra fleksibilnijom od muške te se smatra prihvatljivijim za žene da eksperimentiraju sa svojom seksualnošću (Bianchi, 2018). Uvidom u ove podatke jasno je kako bi žene mogle lakše spoznati svoju aseksualnosti, te kako bi bilo prihvatljivije za žene da se identificiraju kao aseksualne. No, aseksualne žene se također susreću s određenim problemima uzrokovanim njihovim rodom koji otežavaju uspostavljanje i održavanje aseksualnog identiteta. Naime, dok se ženska seksualnost smatra pasivnom, također se smatra da ju aktivira muška seksualnost tj. da žene koje nisu zainteresirane za seks još nisu pronašle 'pravog muškaraca' (Mitchell i Hunnicutt, 2018; Vares, 2017). Dok se od žena prihvaća manjak interesa za seks, od njih se također očekuje da prevladaju svoj manjak interesa ili da toleriraju seks radi svog (muškog) partnera (Gupta, 2018). Ovo očekivanje od žena da budu seksualno dostupne muškarcima, čak i ako same nisu zainteresirane, može dovesti do osjećaja odgovornosti za seksualno zadovoljenje svojeg partnera te krivnje radi manjka želje da se ta odgovornost ispuni (Vares, 2017). Indirektni pritisci na aseksualnu identifikaciju kod žena je očekivanje trudnoće, porođaja i majčinstva, aktivnosti koje su usko povezane sa seksom a koje čine veliki dio tipičnog ženskog rodnog identiteta (Bianchi, 2018; Ashmore i Del Boca, 1986). U većini provedenih istraživanja muški i ženski sudionici se slažu da je muškarcima teže

prepoznati i usvojiti aseksualni identitet. Malo toga muškarcima olakšava identificiranje s aseksualnim identitetom, prvobitno to što, pošto se muška seksualnost smatra aktivnom a ženska pasivnom, aseksualnim muškarcima ne prilaze alloseksualne žene sa seksualnim ponudama toliko koliko aseksualnim ženama prilaze alloseksualni muškarci, zbog čega je u takvim situacijama pritisak na održavanje aseksualnog identiteta manji. Također, društveno je prihvatljivije od muškaraca da izjavi da se fokusira na karijeru i posao, a ne na romantične veze nego od žene (Gupta, 2018). Unatoč tome, aseksualni muškarci nailaze na veće socijalne prepreke pri pronalaženju svojega identiteta od žena, primarno zbog toga što je seksualnost vrlo usko povezana s muškim rodnim identitetom. Društvo tradicionalno podrazumijeva seks, doživljavanje seksualne želje, te njeno iskazivanje u društvu drugih muškaraca kao bitan čimbenik muževnosti i muškosti (Bianchi, 2018; Przybylo, 2014). Kada muškarac ne iskazuje seksualnu želju, može doživjeti socijalno odbacivanje, izrugivanje te preispitivanje njegovog rodnog i seksualnog identiteta radi pretpostavke da muškarac koji ne osjeća seksualnu privlačnost (prema ženama) nije pravi muškarac (Mitchell i Hunnicutt, 2018; Vares, 2017; Przybylo, 2014). S obzirom na usku povezanost seksualnosti i rodnog identiteta kod muškaraca, aseksualnim muškarcima bi bilo mnogo teže shvatiti te prihvatiti njihovu aseksualnost, pošto se sam koncept aseksualnosti u tolikoj mjeri kosi s njihovim rodnim identitetom. Aseksualni muškarci su također nailazili na otpor prema svojem identitetu kod potencijalnih partnerica koje su očekivale da njihov partner, kao muškarac, bude zainteresiran te aktivno inicira seks, premda za razliku od aseksualnih žena, aseksualni muškarci nisu iskazivali osjećaje krivnje i odgovornosti radi neispunjavanja tih očekivanja (Gupta, 2018; Vares, 2017). Unatoč velikom postotku pojedinaca koji se ne identificiraju ni kao muškarci ni kao žene u aseksualnoj populaciji, ne postoji istraživanje koje se usredotočuje na objašnjavanje ove pojave. Istraživanja koja komentiraju ove nalaze (Yang, 2021; Cuthbert, 2019) upućuju na osjećaj alijenacije i udaljenosti od samog koncepta roda koji se percipira kao neraskidivo povezan sa seksom i seksualnošću. Radi izostanka seksualnih težnji neki sudionici su razmišljali o rodu kao nerelevantnom za subjektivni doživljaj sebe. Ovo je potaknulo, kako identificiranje s rodnim identitetima izvan binarnosti, tako i osjećaje gađenja i nepovezanosti s vlastitim rodno označenim tijelima te pokušaje dosezanja androgenosti u cilju izbjegavanja seksualizacije od strane drugih (Cuthbert, 2019). Gupta (2018) navodi kako je moguće da se aseksualni pojedinci identificiraju kao rodno ne konformni radi toga što ne osjećaju povezanost s aspektima roda povezanih sa seksualnim skriptama poput rodne prezentacije s ciljem privlačenja partnera. Sudionici u istraživanju Bianchi (2018) potkrepljuju ovu pretpostavku ističući da kod aseksualnih pojedinaca rodni identitet nije vođen seksualnim preferencijama ili potrebom za

određenom vrstom rodne prezentacije radi privlačenja partnera. Ovo se iskazalo u tome što aseksualni pojedinci nisu definirali sebe u relaciji s drugima ili u terminima maskuliniteta ili femininosti već su koristili svoju rodnu prezentaciju kao alat za samoekspresiju.

Cilj

Cilj ovog istraživanja je ispitati ulogu koju rod igra unutar aseksualnog identiteta, posebno se fokusirajući na objašnjavanje značajnog udjela pojedinaca koji se rodno identificiraju izvan binarnosti muškarac-žena unutar aseksualne zajednice te na objašnjavanje razlike udjela žena i muškaraca u aseksualnoj populaciji.

Problemi

1. Utvrditi potencijalni razlog većeg udjela pojedinaca koji se rodno identificiraju izvan binarnosti muškarac-žena unutar aseksualne populacije nasuprot široj populaciji.
2. Utvrditi potencijalni razlog većeg udjela žena nego muškaraca unutar aseksualne populacije nasuprot široj populaciji.

Hipoteze

1. S obzirom na to da literatura upućuje na izrazitu važnost seksualne privlačnosti u konceptualizaciji rodnog identiteta, pretpostavlja se da manjak seksualne želje pridonosi osjećaju udaljenosti od koncepta binarnog rodnog identiteta, zbog čega aseksualne populacija ima veću udio pojedinaca koji se identificiraju izvan te binarnosti (Yang, 2021; Cuthbert, 2019)
2. Pretpostavlja se da je razlog većeg udjela žena u aseksualnoj populaciji veća prihvaćenost prema manjku seksualne želje te fleksibilnosti seksualnosti kod žena (Bianchi, 2018; Gupta, 2018) kao i veća važnost uloge seksualne želje unutar muškog rodnog identiteta (Bianchi, 2018).

Metode

Sudionici

Upitnik je primio ukupno 535 odgovora, od čega je 7 sudionika bilo uklonjeno iz uzorka radi toga što nisu ispunjavali uvjete za sudjelovanje u istraživanju tj. identificirati se unutra aseksualnog spektra te imati najmanje 18 godina. S obzirom na to da su podaci sudionika obrađivani po grupama baziranim na rodnim identitetima, iz obrade je također isključeno 25 sudionika čije su grupe bile premalene da bi se njihovi rezultati mogli adekvatno usporediti s drugim grupama. Grupe su morale imati najmanje 10 članova kako bi bile uključene u obradu. U analizu su konačno bila uključena 503 sudionika.

Raspon dobi sudionika kretao se između 18 i 54 godine, pri čemu je prosječna dob bila 25.6 godina ($SD=6.4$). Po rodnom identitetu uzorak je bio podijeljen na tri glavne grupe od kojih je svaka bila podijeljena na podgrupe prema rodnim identitetima koji se smatraju uključenima pod šire grupe. Glavne grupe su činile žene (45%, $N=225$), muškarci (8%, $N=41$) te izvanbinarni pojedinci (44%, $N=223$). U analizu su također bili uključeni rodno neodređene pojedinci koji su izjavili da trenutačno preispituju ili nisu sigurni u svoj rodni identitet (3%, $N=14$). Dok su se odgovori ovih pojedinaca obrađivali odvojeno, nisu bili dovoljno definirani kao grupa da imaju vlastitu sekciju u krajnjoj raspravi. Njihovi odgovori su se najviše podudarali s odgovorima ženskih sudionika. Grupa žena sačinjavala se od cisrodnih¹ žena (92%, $N=206$) i demi-žena² (8%, $N=19$). Grupa muškaraca sačinjavala se od cisrodnih muškaraca (42%, $N=17$) i transrodnih³ muškaraca (58%, $N=24$). Grupa izvanbinarnih sudionika sačinjavala se od nebinarnih⁴ pojedinaca (42%, $N=94$), arodnih⁵ pojedinaca (36%, $N=81$) i genderqueer⁶ pojedinaca (22%, $N=48$). S obzirom na seksualnu orijentaciju 77% ($N=385$) sudionika identificiralo se kao aseksualno, 11% ($N=55$) kao demiseksualno⁷, 8% ($N=40$) kao

¹ Cisrodnost – Termin koji opisuje pojedince čiji se rodni identitet podudara sa spolom koji im je pripisan pri rođenju.

² Demirodnost (*Engl.* Demigender) – Rodni identitet koji opisuje pojedince koji se samo donekle identificiraju s nekim rodnom, u ovom slučaju ženskim.

³ Transrodnost – Opisuje pojedince čiji se rodni identitet ne podudara sa spolom koji im je pripisan pri rođenju

⁴ Nebinarnost (*Engl.* Non-binary) – Rodni identitet koji opisuje pojedince koji se identificiraju izvan binarnosti muškarac-žena. Također može biti korišten kao sveobuhvatni termin za različite identitete izvan te binarnosti. U ovom istraživanju se u tu svrhu koristi riječ 'izvanbinarni' radi jasnoće.

⁵ Arodnost (*Engl.* Agender) – Opisuje pojedince koji nemaju rodni identitet.

⁶ Genderqueer – Termin koji opisuje pojedince čiji rodni identitet nije normativan na neki način. Dvosmisleniji i širi pojam od nebinarnosti koji se također koristi za obuhvaćanje različitih vrsta ne normativnih identiteta.

⁷ Demiseksualnost – Seksualna orijentacija koja podrazumijeva pojavljivanje seksualne privlačnosti tek nakon što pojedinac ostvari blisku emocionalnu vezu s drugom osobom.

sivoseksualno⁸ a ostalih 5% ($N=23$) činile su ostale orijentacije na aseksualnom spektru. S obzirom na romantičnu orijentaciju⁹ 50% ($N=252$) sudionika se identificiralo kao na aromantičnom spektru, 20% ($N=100$) kao biromantično, 11% ($N=53$) kao panromantično, 9% ($N=44$) kao heteromantično, 6% ($N=29$) kao homoromantično, a preostalih 5% ($N=25$) su činile ostale romantične orijentacije. 76% ($N=381$) sudionika nije bilo u vezi u trenutku ispunjavanja upitnika, 22% ($N=111$) je bilo u vezi, a preostalih 2% ($N=11$) su svoj ljubavni status definirali na drugačiji način.

Veliki dio sudionika činili su bijelci europskog podrijetla (81%, $N=407$). Sljedeće najveće etničke grupe predstavljali su pojedinci koji su pripadali dvjema rasama (4%, $N=22$) te pojedinci hispanskog, latinskog ili španjolskog podrijetla (4%, $N=18$). Ostalih 11% ($N=56$) činili su ostali etnički identiteti. U trenutku ispitivanja 51% ($N=256$) sudionika živjelo je u Sjedinjenim Američkim Državama, 10% ($N=50$) u Ujedinjenom Kraljevstvu, 6% ($N=29$) u Njemačkoj te 6% ($N=28$) u Kanadi. Ostalih 28% ($N=140$) sudionika bilo je iz 44 druge države.

S obzirom na najviši stupanj obrazovanja 41% ($N=205$) sudionika završili su preddiplomski studij, 38% ($N=189$) njih je završilo srednju školu, 15% ($N=77$) diplomski studij, 2% ($N=12$) doktorat ili više, 2% ($N=12$) strukovnu školu te 2% ($N=8$) nije dovršilo srednju školu. Prema statusu zaposlenja, 34% ($N=173$) sudionika je bilo zaposleno na puno radno vrijeme, 34% ($N=173$) su bili studenti, 14% ($N=72$) su bili zaposleni na pola radnog vremena, 11% ($N=55$) je tražilo posao te su preostalih 6% ($N=30$) definirali svoj radni status kao nešto drugo.

Mjerni instrumenti

Za ispitivanje je upotrebljen online upitnik otvorenog tipa pitanja na Engleskom jeziku. S obzirom na to da je aseksualnost izrazito manjinska seksualna orijentacije te se većina aktivnosti u zajednici događa preko interneta, online upitnik omogućio je doseganje značajnijeg broja sudionika nego koji bi se mogao prikupiti drugim metodama. Također, online upitnik omogućuje sudionicima potpunu anonimnost te privatnost pri ispunjavanju, bitno pri odgovaranju na pitanja o intimnim temama poput manjinskih seksualnih orijentacija i rodnog identiteta. S obzirom na to da u Hrvatskoj ne postoji službena aseksualna zajednica koju bi se

⁸ Siva seksualnost – Seksualna orijentacija koja podrazumijeva ograničenu seksualnu privlačnost, tj. seksualnu privlačnost koja se pojavljuje vrlo rijetko ili je vrlo slabog intenziteta.

⁹ Romantična orijentacija – poput seksualne orijentacije ukazuje na smjer pojedinčevih romantičnih želja i privlačnosti, npr. Heteromantična osoba je ona koju romantično privlače osobe suprotnog roda.

moglo kontaktirati radi prikupljanja sudionika, upitnik je sastavljen na Engleskom jeziku kako bi mogao doseći što širu populaciju aseksualnih pojedinaca preko društvenih mreža te službenih stranica poput AVEN¹⁰-a. Upitnik je lektoriran korištenjem aplikacije Instatext. Na početku upitnika naglašeno je da za sudjelovanje u istraživanju sudionici moraju imati najmanje 18 godina te se identificirati na aseksualnom spektru.

Upitnik se sastojao od 18 pitanja od kojih su prvih 9 bila demografskog tipa. Demografska pitanja su se odnosila na dob sudionika, njihov rodni identitet, njihovu seksualnu i romantičnu orijentaciju, da li su trenutačno u vezi, njihov etnički identitet, najvišu ostvarenu razinu obrazovanja, radni status te zemlju u kojoj trenutačno žive.

Istraživačka pitanja formirana su na temelju ranijih istraživanja (Binachi, 2018) te su glasila: 'Je li se vaše razumijevanje vlastitog roda ili rodna identifikacija promijenilo od kada ste se počeli identificirati na aseksualnom spektru?', 'Osjećate li da vaša aseksualnost utječe na vaš odnos s vlastitim rodom?', 'Osjećate li da kao aseksualna osoba imate drugačiji odnos s nekim aspektima vašeg roda od alloseksualnih ljudi koji dijele vaš rodni identitet?', 'Osjećate li da se kao aseksualna osoba suočavate s nekim izazovima koji su povezani s vašim rodnim identitetom?', 'Osjećate li da je seksualna želja važan aspekt roda alloseksualnim ljudima koji dijele vaš rodni identitet?', 'Osjećate li da se aseksualnost protivi nekim rodnim stereotipima?', 'Osjećate li da neki rodni stereotipi olakšavaju ili otežavaju identificiranje kao aseksualac?', 'Osjećate li da prihvaćenost aseksualnosti u društvu ovisi o rodu osobe koja se identificira kao aseksualna?', 'Imate li što dodati ovoj temi što nije bilo pokriveno prethodnim pitanjima?'. Na samom početku odjeljka s istraživačkim pitanjima naglašeno je da se termin 'aseksualnost' u ovom slučaju koristi u svom širem značenju aseksualnog spektra. Također je objašnjeno značenje riječi 'alloseksualan'. Taj termin je često korišten unutar aseksualne zajednice no s obzirom na to da je razumijevanje njegovog značenja važno za odgovaranje pojedinih pitanja, bilo ga je važno razjasniti u slučaju da je pojedinim sudionicima nepoznat. Sudionici su samostalno upisivali svoje odgovore u zadana mjesta koja nisu imala ograničenja s obzirom na dužinu odgovora ili vrijeme ispunjavanja.

¹⁰ Asexual Visibility and Education Network (AVEN) – Najveća svjetska online aseksualna zajednica.

Postupak

Provedeno istraživanje odobreno je od strane etičkog povjerenstva Odjela za Psihologiju na Sveučilištu u Zadru. Upitnik je bio sastavljen korištenjem Google obrazaca te podijeljen, s odobrenjem projektnog tima foruma, na online forum Asexual Visibility and Education Network (AVEN), preko društvenih medija, u asexualnim Discord grupama te asexualnim prijateljima i poznanicima koju su bili zamoljeni da ga dalje prosljede. Sudionicima je bila osigurana potpuna anonimnost pri ispunjavanju upitnika te im je na početku upitnika bilo naglašeno da mogu napustiti istraživanje u bilo kojem trenutku bez da se njihovi odgovori zabilježe. Također je naglašeno da podnošenjem upitnika sudionici pristaju na sudjelovanje u istraživanju. U obradi odgovora koristila se kvalitativna metoda tematske analize, pri čemu su sudionici bili podijeljeni u četiri grupe te sedam podgrupa. Grupe su bile: Žene (Podgrupe: cisrodne žene te demižene), Muškarci (Podgrupe: cisrodni muškarci i transrodni muškarci), Izvanbinarni (Podgrupe: nebinarni pojedinci, arodni pojedinci te genderqueer pojedinci) te Neodređeni. Tematska analiza obavljena je prema koracima predloženima u radu Braun i Clarke (2006).

Rezultati

Prvi korak u analizi predstavljao je upoznavanje s materijalom. Odgovori sudionika bili su proučavani grupa po grupa te pročitani više puta. Tijekom čitanja označavale su se ideje koje su se više puta pojavljivale unutar odgovora sudionika. Drugi korak predstavljao je generiranje kodova od strane istraživača. Ideje koje su bile u prethodnom koraku označene, ponovno su proučene po frekvenciji pojavljivanja te pretvorene u više jasnih kodova koji su sažimali biti ideje (poput: 'Sloboda eksperimentiranja s rodom/rodnom prezentacijom'). Nakon što su svi kodovi bili određeni, slične kodove se uvrštavalo u zajedničke klastere, potencijalne začetke tema. Svaki klaster bio je označen vlastitom bojom te su odgovori sudionika koji su odgovarali pojedinim klasterima također označeni tom bojom radi lakšeg budućeg lociranja. Nakon toga analiza je prelazila na sljedeću grupu sudionika te se postupak ponavljao. Kada su sve grupe bile kodirane, analiza je prešla na treći korak, tj. utvrđivanje tema. Svi su klasteri kodova zajedno razmotreni te su među njima bile tražene povezanosti, ponavljanja i tematske sličnosti. Prema tim sličnostima, klasteri podataka bili su podijeljeni u inicijalne teme te po potrebi u podteme. Odgovori sudionika su se zatim razmjestili u svoje odgovarajuće teme uz zadržavanje

podjele po grupama (Npr. Unutar inicijalne teme 'Ženska aseksualnost' bile su utvrđene inicijalne podteme 'seksualizacija žena', 'ženska seksualnost' i 'društvena očekivanja' a unutar svake podteme odgovori su bili podijeljeni po rodnim grupama tj. odgovori koje su dali cisrodni žene, cisrodni muškarci itd.). Četvrti korak odnosio se na provjeru utvrđenih tema, tj. na ustanovljenje da li dobro reprezentiraju kodirane primjere te općenito dobivene podatke. U ovome koraku podaci su ponovno čitani od strane istog istraživača, ovaj put u kontekstu inicijalnih tema, te su pisani prvi sažetci tema. Tijekom ovoga su također bili odabirani citati koji su se činili kao najboljim primjerima dobivenih tema te su bili posebno označeni u dokumentu. Iz napisanih sažetaka tema ponovno su bili izvučeni najupečatljiviji podaci te je procjenjivano da li ti podaci zbilja odgovaraju navedenoj temi, da li se bolje uklapaju u druge teme te da li su uopće relevantni za istraživanje. S obzirom na to određeni podaci ili klasteri podatke promijenili su teme te su određene teme bila potpuno napuštene jer su se njihovi podaci bolje uklapali u druge teme ili su bili tek tangencijalno povezani sa svrhom istraživanja. Slijedio je peti korak, tj. jasno određivanje i imenovanje tema. U ovom koraku ustanovljene su te imenovane nove teme i podteme te su podaci bili ponovno bili razvrstani prema njima. Stari sažeci tema iskorišteni su da se napišu novi sažeci koji su pokazivali novi poredak podataka te koji su napisani da bi ukratko i smisleno prepričali priču dobivenih podataka. U šestom koraku ponovno su procijenjeni označeni citati te su citati koji su najbolje prikazivali podatke unutar tema izvučeni u vlastiti dokument te raspoređeni po temama te po rodnim grupama. Naposljetku, teme te podteme poredana su u smisljeni plan pisanja prema postavljenim problemima na koje su odgovarali.

Izvanbinarna aseksualna populacija

Tri glavne teme bile su važne za razumijevanje prisutnosti i brojnosti izvanbinarnih pojedinaca unutar aseksualne zajednice. Prva glavna tema dobivena iz odgovora sudionika bila je 'Veza seksualnosti i roda'. Ova tema se bavi povezanosti između koncepta seksualnosti i roda te načinom na koji oni mogu utjecati jedno na drugo, fokusirajući se naposljetku na način na koji nedostatak seksualne težnje u aseksualnoj populaciji potencijalno utječe na odnos s rodom aseksualnih pojedinaca. Ova tema dijeli se na tri podteme. Prva podtema je 'Isprepletenost seksualnost i roda'. Ova podtema predstavlja usku povezanost koju rod ima sa seksualnošću, privlačnošću te vezama unutar društva. Upućuje na to kako je rod kao dio identiteta odraslog čovjeka uvelike definiran seksualnošću te kako su mnogi rodni stereotipi i očekivanja bazirani

na očekivanim ponašanjima pojedinaca određenog roda unutar (heteroseksualne) veze. Druga podtema je 'Seksualna želja osnažuje rodnu svjesnost.' Unutar ove podteme opisan je način na koji seksualnost zbog svoje uske povezanosti s rodom može povećati svjesnost roda u određenim situacijama. Privlačnost postaje baza definiranosti roda jer ga čini salijentnim te daje osobi nešto s čime svoj rod može usporediti unutar situacije u kojoj je to važno. Romantična i seksualna veza podrazumijeva postojanje uloga koje su povezane s određenim rodnim stereotipima (npr. muškarci su seksualno agresivni a žene su seksualno submisivne). Radi ovoga seksualno ponašanje može služiti kao alat za izražavanje te potvrđivanje rodnog identiteta pojedinca. Posljednja podtema unutar ove teme je 'Udaljenost od roda'. Ova podtema se bavi izraženim osjećajem udaljenosti od koncepta roda, smanjenim osjećajem njegove značajnosti te manje strogim definiranjem roda kod aseksualnih sudionika. Zbog snažne povezanosti roda sa seksualnošću, aseksualni sudionici se osjećaju kao da njihov rod nema nikakvu jasnu korist. Rod nije važan kao diktator uloge unutar seksualnih situacija niti se koristi kao način signaliziranja potencijalnim partnerima te stoga nije 'korišten' zbog čega je shvaćen kao nepotreban i nevažan.

Druga glavna tema bila je 'Aseksualnost kao polazna točka' a odnosila se na podatak da je aseksualnost služila mnogim sudionicima kao ulaz u LGBT+ zajednici. Jednom kada je taj ulaz bio ostvaren, sudionicima je bila dostupna zajednica koja je ohrabivala eksperimentiranje i samoistraživanje, kao i brojni resursi, ideje i informacije koje im inače nisu bili dostupni, a koje su im pomogle da bolje razumiju te potencijalno preispitaju svoj rodni identitet.

Posljednja tema koja se odnosila na prvi problem istraživanja bila je 'Izvanbinarna aseksualnost' te se sastojala od dvije manje podteme. Prva, 'Seksualnost kao izraz queer¹¹ identiteta' odnosila se na važnost seksualnog izražavanja kao važnog dijela queer identiteta koji dovodi do osjećaja ne pripadanja kod aseksualnih izvanbinarnih pojedinaca. Druga, 'Razbijanje normi' opisivala je način na koji izvanbinarni pojedinci već postoje izvan društvenih normi te je zbog toga društvu teško odrediti stereotipe i očekivanja za te pojedince. Ovo olakšava formiranje aseksualnog identiteta jer je od izvanbinarnih pojedinaca već prihvaćeno da nisu normativni, no također stvara prijetnju od odbacivanja, izrugivanja i patologiziranja radi prevelikog istupanja iz normi.

¹¹ Queer – termin koji se može odnositi na sve osobe, osobine, pokrete, politike ili radnje koje ne proizlaze iz heteronormativnog socijalnog ili kulturnog obrasca.

Udjeli žena i muškaraca u aseksualnoj populaciji

Problem velike razlike u udjelima žena i muškaraca u aseksualnoj populaciji bio je odgovoren kroz tri glavne teme dobivene iz odgovora sudionika. Prva veća tema se odnosila na 'Žensku aseksualnost' te se djelila na tri manje podteme. Prva podtema, 'Seksualizacija žena', odnosila se na izrazitu seksualizaciju ženskog identiteta u društvu te na očekivanje seksualne dostupnosti žena (za muškarce). Podtema 'Ženska seksualnost' odnosila se društveno vjerovanje da su žene manje seksualne od muškaraca. Ovo uvjerenje imalo je dvojni utjecaj, pomažući aseksualnim ženama da njihov identitet bude prihvaćeniji no ujedno i otežavajući to isto prihvaćanje jer se ženska aseksualnost smatrala normativnom te zbog toga nije bila prihvaćena kao seksualna orijentacija već kao nešto što svaka žena doživljava te što je očekivano da preraste. Podtema 'Indirektni utjecaji' odnosila se na društvena očekivanja za žene koje nisu direktno povezana sa seksom no koja na indirektnan način utječu na aseksualni identitet žene. To su očekivanje i veličanje majčinstva kao jezgrovitog dijela ženskog rodnog identiteta, očekivanje braka kao glavnog cilja u životu žena te utjecaj feminizma.

Druga veća tema bila je 'Muška aseksualnost' te se odnosila na društveni stereotip o snažnoj seksualnoj želji muškarca. S obzirom na to da je seksualna žudnja i privlačnost (prema ženama) viđena kao centralni dio muškog rodnog identiteta, muška aseksualnost je viđena kao nemoguća te nepoveziva s muškosti što znatno otežava prihvaćanje aseksualnog identiteta kod muškaraca.

Posljednja tema dobivena iz odgovora sudionika bila je 'Društveno odbacivanje', te se odnosila na opću neprihvaćenost aseksualnosti u društvu. Dok različiti rodovi doživljavaju različite reakcije i poteškoće vezane uz aseksualni identitet, sudionici ističu da društvo zapravo ne prihvaća nikoga radi izrazite važnosti koju seks drži unutar društva te shvaćanja ljudskog identiteta.

Rasprava

Cilj istraživanja bio je ispitati ulogu koju rod igra unutar aseksualnog identiteta, posebno se fokusirajući na objašnjavanje značajnog udjela pojedinaca koji se rodno identificiraju izvan binarnosti muškarac-žena unutar aseksualne zajednice te na objašnjavanje razlike udjela žena i muškaraca u aseksualnoj populaciji. Od sudionika se tražilo da razmotre svoj odnos sa svojim rodnim identitetom u svjetlu svoga aseksualnog identiteta. Kroz veliki broj dobivenih

odgovora i obrađenih podataka, dobiven je uvid unutar ove tematike te uvid u odgovore na prethodno postavljene istraživačke probleme.

Izvanbinarna aseksualna populacija

Iz odgovora sudionika u ovom istraživanju dobivena su moguća objašnjenja velikog udjela izvanbinarnih pojedinaca u aseksualnoj populaciji. Razmatran je odnos između seksualnosti i roda te utjecaj koji aseksualna orijentacija ima na taj odnos, uloga sama LGBT+ zajednice u razumijevanju te dobivanju informacija o različitim identifikacijama te rodnim identitetima, te osobna iskustva izvanbinarnih aseksualnih pojedinaca.

1. Veza seksualnosti i roda

Uloga koju rod igra unutar aseksualnog identiteta svoje temelje nalazi u načinu na koji je rod formiran te shvaćen unutar društva. Na prvi pogled može se činiti da su koncepti rodnog i seksualnog identiteta odvojeni jedni od drugog te da utječu na različite dijelove pojedinčeva života. No pogled kroz aseksualnu perspektivu omogućava preispitivanje normi te nove uvide u odnos između rodnog te seksualnog identiteta. Uvidi dobiveni kroz ovo istraživanje pomažu u objašnjenju odnosa aseksualnih pojedinaca s njihovim rodnim identitetom te u razumijevanju načina na koji su rodni te seksualni identitet snažno isprepleteni u općem shvaćanju i ponašanju pojedinaca.

1.1 Isprepletenost seksualnost i roda

„Vjerujem da se rod mnogih ljudi donekle temelji na tome tko ih privlači, a tko ne. Rod kao društveni konstrukt lakše je definirati ako postoje drugi ljudi s kojima ga se može usporediti, a pogotovo ako želite određene seksualne karakteristike za seks.“ - Nebinarni sudionik.

Temelj na kojemu se izgrađuje razumijevanje uloge rodnog identiteta kod aseksualnih pojedinaca je razumijevanje odnosa koji seksualnost i rod imaju u društvu. Iz perspektive aseksualnih sudionika u ovom istraživanju, seksualnost i rod su izrazito, premda ponekad neprimjetno, isprepleteni jedno s drugim. Ono što definira koncept roda, određene rodne identitet, te što formira pravila te stereotipe oko ponašanja pojedinaca koji se identificiraju s

tim rodnim identitetima su seksualnost, privlačnost te romantične veze. Ovo gledište također spominje Yang (2021) objašnjavajući da je seksualnost pod utjecajem roda jer rodne norme daju značenje seksualnim socijalnim interakcijama dok je sam rod pod utjecajem seksualnosti jer je seksualiziran. Rose (2022) ukazuje na to da heteroseksistički rodni stereotipi koji se odnose na seksualnost direktno vežu seksualni nagon te seksualni užitek s kulturnim očekivanjima koja se odnose na rodnu percepciju, često uz pretpostavku da transrodni te nebinarni pojedinci ne postoje. (Hetero)seksualnost očekivani je proizvod pretpostavljene prirodne privlačnosti između dva tjelesna tipa koja su definirana kao suprotna jedno drugome (Schilt i Westbrook, 2009).

Kako osoba odrasta te seksualni i romantični interesi postaju važniji dio života, ovi faktori pomažu definirati razumijevanje rodnog identiteta na društveno prihvatljiv način. Adolescentski razvoj rodnog identiteta centriran je oko seksualnosti. Adolescenti se moraju prilagoditi na fizičku seksualnu maturaciju, razvoj odnosa sa suprotnim spolom te razmišljanju o budućnosti koja obuhvaća brak. Od adolescentnosti seksualnost, romantični te bračni odnosi i roditeljstvo zadržavaju centralnu ulogu u rodnom identitetu pojedinca kroz većinu života (Ashmore i Del Boca, 1986).

„Ali druga mogućnost je da je biti djevojčica u djetinjstvu bitno drugačije nego biti žena u odrasloj dobi. Identificirati se kao djevojčica za mene nije značilo biti osoba koja će odrasti u ženu. Značilo je biti osoba koja voli balet ali ne nogomet. Značilo je biti takvo dijete koje je dobro u čitanju te jezičnoj umjetnosti u školi, ali nije zainteresirano za mehaničke stvari. Nisam odgovarala svakom stereotipu ali jesam dovoljno njih da sam znala koja mi je grupa bolje odgovarala. S druge strane, biti žena ne znači ništa od toga. Čini se kao da biti žena nema nikakve veze s hobijima koje volite ili kako provodite slobodno vrijeme; čini se da se sve svodi na to kako se trebaš odnositi prema drugim ženama nasuprot muškarcima, a ne osjećam se kao da ti obrasci ili društvena pravila meni imaju smisla ili da ih razumijem ili znam što s njima napraviti.“ – Demiženska sudionica

Romantične i seksualne veze koje se smatraju normativnima u društvu su tipično heteroseksualne te povezane s rodnim stereotipima, neizrečenim pravilima te očekivanjima o ponašanjima pojedinaca unutar te veze s obzirom na njihov rodni identitet. Wiederman (2005) navodi kako su seksualne skripte pojedinaca pod utjecajem njihovog osobnog iskustva te socijalnog učenja, koji su sami pod utjecajem rodnih uloga i rodno specifičnih društvenih očekivanja. Na temelju takvih iskustva i učenja muškarci i žene razvijaju seksualne skripte s različitim fokusom. Kod muškaraca fokus je prema tijelu i fizičkom užitku, a kod žena prema

predanoj vezi. Čak i izvan tipične romantične veze, rod je i dalje diktiran seksualnim identitetom pojedinca s obzirom na to da je pronalaženje potencijalnih seksualnih i romantičnih partnera postavljen kao važan zadatak odrasle osobe (Ashmore i Del Boca, 1986). U tu svrhu, pojedinac prilagođava svoje rodno izražavanje i ponašanje na način koji će omogućiti privlačenje potencijalnog partnera preferiranog rodnog identiteta. U istraživanju Cuthbert (2019) jedan od sudionika objašnjava kako mnogi ljudi razumiju svoj rod u referencijalnom kontekstu, aludirajući na različite načine rodnog izražavanja koje se povezuju s pojedincima određenih seksualnih orijentacije. Sudionici u ovom istraživanju također su iznosili slične teme:

„Moja prijateljica Grace je lezbijka. Načini na koji se odijeva i ponaša pod utjecajem su činjenice da je ona žena i da je privlače/da želi privući žene. Ja se također identificiram kao žena, ali ne želim privući žene pa ne izražavam svoj rod na način na koji ona to čini. Također imam heteroseksualne prijateljice koje izražavaju svoju ženstvenost na način koji privlači muškarce. Ja također ne želim privući muškarce pa ne izražavam svoj rod na način na koji to one rade. Način na koji one doživljavaju to što su žene vrlo je različit od moga i osjećam se uhvaćeno između.“ – Cisrodna ženska sudionica.

Ženski rodni identitet viđen je kao snažno temeljen na osjećaju privlačnosti prema muškarcima. Aseksualne sudionice izrazile su osjećaje zbuđenosti i otuđenosti tijekom odrastanja. Njihove prijateljice su se počele razvijati seksualne i romantične interese te je rast takvih zanimacija predstavljao važan korak u njihovom odrastanju u ženu te vrhunac ženskog iskustva.

„Mislim da sam se, dok sam bila mlađa i još uvijek pronalazila svoj identitet, borila sa svojom idejom ženstvenosti. Odrasla sam s puno ideja o tome kako su rod i seksualnost ista stvar. Veća unutarinja bitka bila je moj odnos sa ženstvenosti i aromantičnosti. Za mene kao tinejdžericu briga o romantici bila je vrhunac ženstvenosti. Kada sam postala žena a ne djevojčica ako nikada nisam imala pravu vezu?“ – Cisrodna ženska sudionica.

Na sličan način muški rodni identitet viđen je kao utemeljen na želji za seksualnim odnosima sa ženama, do tolike razine da se muški rodni identitet dovodi pod upit ako ne postoji seksualna želja.

„Iz njihove perspektive biti muškarac znači biti seksualno dominantan ili barem biti nezasitno seksualan. Mislim da je ljudima teško povjerovati da je muškarac aseksualan te ga smatraju manjim jer ne razmišlja penisom.“ – Transrodni muški sudionik.

Odnosi specifičnih rodnih identiteta s aseksualnom orijentacijom pomnije su proučeni u vlastitim sekcijama. Zaključuje se da su koncept roda te seksualnog identiteta usko povezani te da seksualnost pomaže definirati predodžbu vlastitog rodnog identiteta.

1.2 Seksualna želja osnažuje rodnu svjesnost

„Mislim da kad gledate na rod u kontekstu znanja da postoje rodovi koji vas privlače ili ne privlače, postaje jasnije gdje vi osobno povlačite crtu između različitih rodova i kod drugih i kod sebe. Ja to nemam.“ – Arodni sudionik.

Seksualna privlačnost te seksualne veze dovode sudionike tih veza u priliku da usporede svoj rod te rodne uloge sa svojim partnerima. Uloge koje pojedinci igraju u seksualnim aktivnostima su pogotovo pod utjecajem stereotipa ili neizrečenih pravila te očekivanja u vezi sa seksom, poput očekivanja da su žene submisivni, receptivni partneri, dok su muškarci dominantni, aktivni partneri. Radi toga se u seksualnim situacijama pojedinci često ponašaju više u skladu s rodnim stereotipima ili ulogama (Hundhammer i Mussweiler, 2012).

„Osjećam da ako bih imao redoviti seks (unutar ili izvan svoje veze) uloga/e koje bih igrao tijekom seksa učinile bi me sigurnijim u neke aspekte moga roda ili dovele u pitanje neke aspekte moga roda. Na primjer, ako bih se stalno nalazio u receptivnoj ulozi to bi me moglo navesti da razmatram ili čak preispitujem svoju muškost.“ – Arodni sudionik.

Osjećaji žudnje te osjećanje da se za nama žudi stoga mogu dovesti do bolje definiranosti, izoštrenosti te pojačanosti rodne svijesti pojedinca. Seksualno ponašanje ili sudjelovanje u seksualnim aktivnostima može služiti kao snažna potvrda vlastitog rodnog identiteta te kao alat izražavanja vlastitog rodnog identiteta. U svom istraživanju Hundhammer i Mussweiler (2012) provode više eksperimenata u kojima su sudionici seksualno prajmirani s ciljem da ustanove kako to utječe na samo-poimanje vlastitih rodnih atributa. Seksualni prajming facilitirao je rodnu samo-kategorizaciju, utjecao na jaču identifikaciju sa svojom rodnom grupom, utjecao na veće samo-pripisivanje rodno stereotipnih atributa te na izraženije rodno stereotipično ponašanje u mješovitim rodnim okruženjima. Time se može vidjeti da svjesnost o vlastitim rodnim aspektima dolazi do istančanosti pri izloženosti seksualnim konceptima. Izvanbinarni sudionici u ovom istraživanju iskazuju da ponekad unutar seksualnih situacija spol koji im je pripisan pri rođenju dolazi do većeg izražaja.

„Posebno u heteroseksualnim vezama postoji određena dinamika koju očekuju sa svojim partnerom, s obzirom na to da su žene, a to uključuje i seksualnu dinamiku. Teško je reći koliko su to društvena očekivanja ili njihovi osobni osjećaji ali čini se da su istinski zainteresirane u, primjerice, submisivnost ili da budu jako željene, čime potvrđuju vlastitu atraktivnost (a time i ženstvenost).“ – Cisrodna ženska sudionica.

„Mislim da sam se, kada sam postala fizički intimna s nekim, osjećala povezanije sa ženstvenim aspektima svog rodnog izražavanja.“ – Nebinarni sudionik

Kada seksualna žudnja, bez obzira da li potiče od pojedinca ili je usmjerena prema njemu, na ovaj način dobiva rodnu konotaciju, može dovesti do negativnih iskustava. Ovo se osobito uočava kod izvanbinarnih sudionika. Kada je seksualna žudnja usmjerena prema njima ona ih ne samo seksualizira, što je neugodno sa strane aseksualnog identiteta, već im i nameće neželjenu rodnu identifikaciju. Mogu se pojaviti snažni osjećaji gađanja i odbijanja dijelova tijela koji su seksualizirani te koji pridonose signalizaciji roda drugim pojedincima. U svom istraživanju Yang (2021) opisuje slično iskustvo jednog od svojih nebinarnih sudionika koji su u svome školskom okruženju bili percipirani, a time i seksualizirani, kao žena. To što se prema njima odnosilo kao prema seksualnom objektu specifično ženskog roda uvelike je pridonijelo njihovim problemima s rodnom identifikacijom.

„...kako ljudi različitih rodova reagiraju na mene u koketnim situacijama kada pretpostave da sam alloseksualac – ta me reakcija svrstava u jednu od dvije kutije...te sužava moje mogućnosti na to da se ili pokušavam oduprijeti ili da im popustim. Seksualizira me na način specifičan za žene a ja ne želim ni seksualizaciju ni rod tako da moje negativne reakcije na oboje vjerojatno osnažuju jedna drugu.“ – Arodni sudionik.

Ovaj fenomen ima i svoje pozitivne strane koje su bile uočene u populaciji sudionika koji su prošli rodnu tranziciju ili koji su poznavali nekoga tko je prošao rodnu tranziciju. Biti meta seksualne žudnje od strane drugih je u ovim slučajevima moglo biti izrazito rodno potvrđujuće jer su ih drugi pojedinci vidjeli kao poželjne u njihovim pravim i željenim tijelima te rodovima. Tj. seksualizacija čija je rodna konotacija bila usklađena s preferiranim rodnom doživljena je kao pozitivna i rodno potvrđujuća. Na slične podatke ukazuju i prošla istraživanja koja bilježe kako jače osjećaje seksualne kontrole te seksualnog samouvjerenja (Braun, 2005 i Windsor, 2011 prema Schilt i Windsor, 2014) tako i širenje i promjene u seksualnim preferencijama, aktivnostima, orijentacijama i partnerima kod transrodnih pojedinaca nakon rodno potvrđujućih

operacija. Nove seksualne navike također mogu ponovno informirati pojedinčevu razumijevanje vlastitog rodnog identiteta. (Schilt i Windsor, 2014).

„Mislim da je biti viđen kao seksualno poželjan važan rodni aspekt za alloseksualne transrodne muškarce – mislim da može biti vrlo rodno potvrđujuće da vas netko smatra seksualno privlačnima kao muškarac, pogotovo ako ste u prošlosti imali negativna iskustva u kojima ste jedino smatrani privlačnima kada ste se izražavali ili identificirali kao cisrodna žena.“ – Transrodni muški sudionik.

Dok se ovaj nalaz uglavnom odnosio na alloseksualne transrodne poznanike samih sudionika i dalje omogućuje važan uvid u način na koji seksualnost može biti rodno određena te samim time i bolje razumijevanje onoga što se može dogoditi u pojedinaca kod kojih seksualnost djelomično ili potpuno izostaje.

1.3. Udaljenost od roda

Sudionici u ovom istraživanju izrazili su osjećaje odvojenosti te udaljenosti od koncepta roda. Kako nisu 'koristili' svoj rod u potrazi za vezom on je izgubio svoju 'funkciju' te time i svoju važnost unutar identiteta aseksualnih pojedinaca. Dakle, najvažnija uloga koja je bila predviđena za koncept rodnog identiteta bila je ona koju bi inače igrao unutar postizanja te održavanja romantične i seksualna veze. Bez ove uloge osjećaj povezanosti između aseksualnih pojedinaca te njihovog rodnog identiteta je oslabljen te u nekim slučajevima i izgubljen. Gupta (2018) dobiva slične rezultata ukazujući na osjećaj otuđenosti sudionika od tradicionalnih shvaćanja maskuliniteta ili feminiteta upravo radi njihove povezanosti s traženjem i privlačenjem seksualnih partnera suprotnog spola. Ovaj koncept Winer (2022) naziva *engl.* 'gender detachment' ili 'rodna odvojenost'. Opisuje ga kao individualne osjećaje nevažnosti, besmislenosti ili čak opresivnosti rodne prezentacije i/ili rodnog identiteta.

„Moj rodni identitet je ostao isti, ali sam postala svjesnija da se s njime ne identificiram snažno. U redu mi je da me etiketiraju i doživljavaju kao ženu, ali osobno to nema nikakvih (ili nema mnogo) osobnih implikacija na to kako razmišljam o sebi.“ – Cisrodna ženska sudionica

„Mislim da osjećam manji pritisak da u potpunosti definiram svoj rod. Manje je važno jesam li nebinaran, arodan ili rodno fluidan kada ga ne moram staviti u kontekst sa svojom seksualnošću.“ – Genderqueer sudionik

Gubljenjem snažne povezanosti s konceptom roda njegovo razumijevanje postaje fleksibilnije te manje određeno krutim limitacijama koje bi ograničile njegovo značenje. U nekih sudionika ovaj osjećaj zamućenih granica dovodi do promjene rodne identifikacije, podatak koji je pronađen i u drugim istraživanjima. Cuthbert (2019) objašnjava da sudionici u njenom istraživanju dolaze do arodnih ili rodno neutralnih identifikacija jer takve rodne identifikacije jednostavno imaju najviše smisla kada je rod shvaćen kao ovisan o seksualnosti. S obzirom na to da aseksualne pojedince seks nije zanimalo te nisu osjećali seksualnu želju za drugima, rod je izgubio na važnosti. Manjak relevantne seksualne veze također je izvanbinarnim sudionicima u ovom istraživanju omogućio lakše identificiranje te utjelovljenje svojeg rodnog identiteta jer im rod nije bio nametnut unutar veze te se nisu morali boriti s točnim identificiranjem svoje seksualne orijentacije, s obzirom na to da većina seksualnih orijentacija implicira ne samo rod poželjnog partnera već i rod samog pojedinca. No čak i sudionici koji nisu promijenili rodnu identifikaciju su izjavljivali da se njihovo razumijevanje vlastitog rodnog identiteta proširilo te postalo fleksibilnije i više dopuštajuće prema razlikama. Ranija istraživanja (Cuthbert, 2019; MacNeela i Murphy, 2014) također primjećuju povećanu kritičnost prema rodnim normama, rodnim stereotipima, društvenim rodnim očekivanjima, ograničavajućim razumijevanjima muškosti i ženstvenosti te samoj organizaciji roda u binarne suprotnosti.

„Biti aseksualan je na neki način oslobađajuće. Nisam ukorijenjena u ono što je očekivano, seksualno i fizički, od tradicionalne ženske uloge u društvu. Ne trebam čekirati sve kućice. Slobodnija sam u istraživanju svog roda te s igranjem sa svojim izražajem bez da me sputava težina seksualne privlačnosti.“ – Genderqueer sudionik.

„Rod igra važnu ulogu u aseksualnosti, a aseksualnost igra veliku ulogu u rodu. Aseksualnost je i zastrašujuća kada je prvi put shvatite ali i oslobađajuća kada je prihvatite. Puno je lakše prihvatiti istraživanje svog roda kao aseksualac nego kod drugih orijentacija. Mogla bi promijeniti svoj rod sutra i još uvijek bih bila aseksualna, bez da bi morala išta prilagođavati. Druge orijentacije su dosta nervozne što se tiče prelaska s jednog na drugo, ali aseksualnost je vrlo ambivalentna.“ – Cisrodna ženska sudionica.

Osjećaj odvojenosti od roda odnosio se ne samo na sam apstraktni koncept već i na fizičko tijelo sudionika, poglavito na seksualne dijelove njihove anatomije. Genitalije nisu imale nikakvu 'korist' sadašnjju ili namijenjenu u budućnosti te su stoga bile viđene kao nevažan te beznačajan dio anatomije aseksualnog pojedinca. Vlastito tijelo te tijela drugih ljudi gledana su s objektivnošću bez seksualnih konotacija ili procjena.

„Što se tiče mog odnosa s dijelovima koju su tamo, ne smetaju mi niti izazivaju disforiju, ali također me nije briga za njih. Opisala bi to kao osjećaj odvojenosti. Čini se krajnje čudnim, na granici s laganjem, reći na primjer 'moja vulva'. To jednostavno nije nešto što osjećam kao da imam...Naravno da je tu. Postoji. Ali tako da ako kažem 'moj lakat' ili 'moje stopalo' ili tako nešto, osjećam se kao da imam odnos s tom stvari, posjedujem je, koristim je, moja je...ne mislim na isti način o bilo kojem dijelu mog reproduktivnog trakta. To je više kao da kažem 'moja slezena' ili tako nešto. Apstrakcija. Ne osjećam vlasničku vezu s time i da ga nema, mislim da ne bi promijenilo način na koji živim svoj život ili kako se osjećam prema sebi.“ – Demiženska sudionica.

Ovaj osjećaj udaljenosti od genitalija imao je pozitivan učinak kod transrodnih te izvanbinarnih aseksualnih pojedinaca. Ovi sudionici izjavljivali su da doživljavaju tek malu ili potpuno nepostojeću donju disforiju, aspekt rodne disforije koji se odnosio na genitalije a koji su smatrali odvojenim od opće rodne disforije. Dok alloseksualni transrodni te izvanbinarni pojedinci mogu osjećati snažnu disforiju oko neodgovarajućih genitalija, kod aseksualnih sudionika znanje da genitalije za njih nemaju korist, neće biti korištene te ih time neće dovesti u situaciju partnerske evaluacije tijekom seksualnih aktivnosti, je značajno smanjivalo povezane osjećaje disforije. Jedno od mogućih objašnjenja visokog udjela transrodnih te izvanbinarnih pojedinaca u aseksualnoj populaciji koje nudi Bianchi (2018) je učinak koji bi tjelesna i genitalna disforija te tjelesno bazirane traume mogle imati na iskustvo seksualne privlačnosti ovih pojedinaca. Dobiveni podaci ukazuju na upravo suprotan zaključak u kojem transrodni i izvanbinarni pojedinci nisu aseksualni radi učinka traume i disforije, već im njihov aseksualni identitet smanjuje disforiju te olakšava identifikaciju s njihovim rodnim identitetom.

„Nije mi previše stalo do donje operacije jer ne želim imati seks, tako da sam u redu s čime god dobijem s testosteronima. Čini se kao da je svaki drugi trans muškarac jako zabrinut oko dobivanja penisa, zbog čega mi je bilo teško shvatiti da sam ja transrodni muškarac. Nemam jaku disforiju ili probleme sa slikom tijela jer nikada nisam morao hiperanalizirati privlačnost svog tijela drugima.“ – Transrodni muški sudionik.

„...to čini moj rod lakšim za razumjeti jer nisam zaokupljena različitim genitalnim preferencijama te time što bi one mogle značiti za moju seksualnost te gdje se moj rod uklapa u taj zbrkani scenarij/kako to utječe na etikete.“ – Nebinarni sudionik.

Potpun osjećaj nepovezanosti između roda i seksualnosti pojavio se kod nekih sudionika. Oni su osjećali da su rod i seksualnost potpuno odvojeni koncepti koji nemaju nikakvu međusobnu

interakciju te utječu na različite dijelove njihovih života. Ova iskustva su odudarala od doživljaja drugih sudionika, koji su ukazivali na snažne povezanosti i interakcije između njihovog rodnog identiteta te seksualne orijentacije. Slični nalazi pojavljuju se u istraživanju MacNeela i Murphya (2014) koji bilježe i osjećaje povezanosti i osjećaje nepovezanosti roda i seksualnosti kod pojedinačnih aseksualnih sudionika različitih rodnih identifikacija. Kao i u njihovom istraživanju, i u ovome je teško iz dobivenih podataka točno rastumačiti ovu pojavu, no moguće je postaviti određene pretpostavke. Osjećaj nepovezanosti roda i seksualnosti mogao bi biti produkt manjaka važnosti roda u aseksualnom iskustvu, pogotovo zbog toga što sam rod pojedinca ne igra važnu ulogu u centralnom iskustvu manjka seksualne želje kao što bi igrao kod drugih seksualnih orijentacija. Rod jednostavno pridonosi interpretaciji manjka te želje, zbog čega može postati potpuno razdvojen od poimanja seksualne orijentacije. Još jedno objašnjenje bi moglo biti da su aseksualni pojedinci manje skloni seksualnim činovima te time izbjegavaju intimno upoznavanje sa seksualnim ulogama namijenjenima različitim rodovima, što bi moglo dovesti do smanjenog osjećaja povezanosti.

„Što se mene tiče, uvijek sam o svojoj seksualnosti i rodu razmišljao kao o odvojenim konceptima. Ja sam aseksualan. Ja sam arodan. Jedno nije povezano s ili ovisi o drugome. Ali pretpostavljam da su oboje ja pa moraju biti povezani na neki način. Metaforički rečeno, moja aseksualnost uglavnom pripada u spavaću sobu jer su javne stvari koje koriste seksepil izgubljene za mene te se stoga ne registriraju. Moja arodnost je više sredstvo kojim se koristim za interakciju sa svijetom u cjelini.“ – Arodni sudionik.

„Nemam baš osjećaj da bi išli ruku pod ruku. Za mene, moj rodni identitet ne ovisi o mojoj privlačnosti prema drugima. Pretpostavljam da je isto za većinu ljudi.“ – Cisrodna ženska sudionica.

No, premda postoji odvojenost od koncepta roda, on je i dalje socijalno važan aspekt identiteta pojedinca koji igra važnu ulogu u načinu na koji pojedinac manevrira kroz život te u načinu na koji ga drugi pojedinci tretiraju. Ova važnost roda odražava se na sve dijelove pojedinčevog identiteta pa tako i njegovu aseksualnu orijentaciju. Rod u društvu ostaje neraskidivo povezan s konceptom seksualnosti bez obzira na subjektivne doživljaje, što može objasniti činjenicu da je osjećaj povezanosti roda i seksualnosti i dalje snažno izražen u uzorku ovog istraživanja.

2. Aseksualnost kao polazna točka

Dok sama aseksualnost može biti razlog preispitivanja rodnog identiteta radi snažne spona između seksualne želje i definiranosti roda, ona također može služiti više kao ulaz prema saznanju nego sami okidač. Unutar ovog istraživanja uočena je tema aseksualnosti kao prvog mjesta kontakta s LGBT+ zajednicom. Sudionici koji su se počeli identificirati kao aseksualni time su dobili pristup zajednici koja je (uglavnom) obilježena prihvaćanjem te poticanjem samo-istraživanja. LGBT+ zajednica je neprocjenjiv te obilan izvor novih saznanja o jeziku, idejama i identitetima koje sudionici ne bi imali prije. Ovi izvori su sudionicama omogućili da nađu druge ljude koji dijele njihova iskustva i osjećaje te da imenuju ta iskustva. Ovo se također odnosilo na rodni identitet, pošto je tek ulazak u LGBT+ zajednici te pristup novim informacijama osvijestio mogućnost postojanja rodnih identiteta koji nisu 'muškarac' i 'žena' te pojedincima dao jezik da imenuju dotada prešutan dio svojega identiteta. Sama aseksualna zajednica potiče rodnu nekonformnost, unutar nje se rod shvaća manje ozbiljno te se o njemu više razmišlja nego u alloseksualnoj zajednici (Gupta, 2018). Čak i pojedinci koji nisu promijenili svoj rodni identitet nakon doticaja s novim informacijama su dobili bolje razumijevanje svog spola i roda, što je utjecalo na bolji i pozitivniji odnos s njihovim identitetom. Sposobnost imenovanja vlastitog identiteta je izuzetno vrijedna za psihološko zdravlje pojedinca jer olakšava zdravo suočavanje te potiče samopoštovanje i povezanost sa zajednicom. Nemogućnost pristupa odgovarajućem jeziku te priznanju identiteta ugrožava pristup strategijama otpornosti te prilikama za samoaktualizaciju (Barsigian i sur., 2020).

„Počeo sam se identificirati kao arodna osoba nekoliko mjeseci nakon što sam prihvatio svoju aseksualnost. Osjećam se kao da sam oduvijek bio i jedno i drugo, ali kontakt s aseksualnom zajednicom mi je pomogao da zapravo pronađem i razumijem termin za svoj odnos s rodom.“

– Arodni sudionik.

„Nisam sigurna imaju li ikakve veze jedno s drugim, ali počela sam više razmišljati o svom rodu nakon što sam shvatila da sam aseksualna. Mislim da je to dosta zbog toga što sam se pronašla u queer zajednici i što sam tražila ta mjesta da pronađem tko sam i tako upoznala više ljudi s različitim rodnim identitetima. Prije nego što sam shvatila da sam aseksualna nisam ni razmišljala o svom rodu i samo sam se držala zadanog. Od tada sam razmišljala o tome i prilično sam sigurna da sam cis jer se tako osjećam i primijetila sam da me veseli kada ljudi potvrde moj rod (na sličan način na koji sam sretna kada se osjećam prihvaćeno u svojoj

seksualnosti), nisam žensko samo zbog toga što sam afab¹² i netko je to odlučio za mene.“ – *Cisrodna ženska sudionica.*

Dakle premda aseksualnost sama po sebi nije bila okidač za razmatranje roda kod svih pojedinaca, mnogima je omogućila pristup informacijama koje to jesu bile.

3. Izvanbinarna aseksualnost

Aseksualnost kod izvanbinarnih pojedinaca slabo je istražena te raspravljana tema. U ovom istraživanju pomnije se istražuje aseksualnost ove grupe koja, odvojena od seksualnih normi rodne binarnosti, predstavlja određeni iskorak od društvenih očekivanja te etiketiranja. Ovo pridonosi jedinstvenoj slobodi s obzirom na aseksualni identitet no također i jedinstvenim izazovima.

3.1 *Seksualnost kao izraz queer identiteta*

Unutar alloseksualne izvanbinarne zajednice, seksualnost je viđena kao važan način izražavanja vlastitog rodnog identiteta. Razlozi ovome su višestruki, od borbe protiv deseksualizacije izvanbinarnih ljudi te izražavanja često stigmatizirane queer žudnje do privlačenja potencijalnih partnera te definiranja pojedinačnih veza i privlačnosti. Dakle rodno izražavanje u seksualnom smislu igra sličnu ulogu u identitetima izvanbinarnih alloseksualnih ljudi, kao i binarnih. Radi ovoga hiperseksualnost može biti očekivana od izvanbinarnih pojedinaca kako unutar same izvanbinarne zajednice tako i izvan nje. Otvoreno i slobodno izražavanje vlastite seksualnosti viđeno je kao važan dio queer identiteta, točka ponosa i pobune protiv heteroseksualnih binarnih normi. Rodno izražavanje vrlo je važan dio utvrđivanja rodnog identiteta, pogotovo kod pojedinaca koji su transrodni ili izvanbinarni te koji moraju uzastopno 'dokazivati' svoj rodni identitet kako on ne bi bio društveno odbačen te zamijenjen njihovim spolom (Bianchi, 2018). Dok transrodni pojedinci svoj rodni identitet mogu dokazati pridržavanjem binarnih rodnih uloga, izvanbinarni pojedinci nemaju takve društvene uloge te najbolje što mogu učiniti da svoj rodni identitet potvrde jest androgeno rodno izražavanje (Bianchi, 2018; Barsigian, Hammack, Morrow, Wilson i Russell, 2020). No s obzirom da alloseksualni izvanbinarni pojedinci i dalje teže seksualnim i romantičnim vezama s drugim pojedincima, za njih njihov rod i dalje ima

¹² AFAB (*Engl.* Assigned Female At Birth) – osoba kojoj je ženski spol pripisan pri rođenju.

'korist' te se suočavaju s problemom definiranja vlastite privlačnosti s obzirom na svoj izvanbinarni rodni identitet. Ovo bi moglo utjecati na važnu ulogu seksualnosti u njihovom izražavanju vlastitog identiteta.

„Mislim da je za nebinarne ljude općenito komplicirano kada je u pitanju seksualna želja i želja da budu viđeni kao 'nešto drugo' kada je drugim ljudima tako teško prihvatiti i razumjeti taj rodni identitet. Želja da si poželjan i seksualiziran ali da te također ne doživljavaju kao muškarca ili ženu čini se komplicirana i teška.“ – Nebinarni sudionik.

Ovakva kultura unutar izvanbinarne zajednice koja je stavljala naglasak na seksualno ponašanje imala je određeni negativan učinak na aseksualne izvanbinarne pojedince koji su se ponekad osjećali otuđeno te kao da ne pripadaju unutar vlastite zajednice.

„Povremeno se osjećam 'isključeno' od izvanbinarnosti jer se ne želim seksualno izražavati. Uobičajen je određen stupanj seksualne slobode i eksperimentiranja, i queer prostori nisu uvijek najugodniji kada osoba nije zainteresirana za seks. Ali uglavnom biti queer u više aspekata, uključujući aseksualnost, je relativno prihvaćajuće mjesto.“ – Genderqueer sudionik.

„Nažalost, postoje neki unutar LGBTQIA+ zajednice koji vide seks kao definirajuću osobinu queernessa, zbog čega zadržavaju neobično konzervativna mišljenja o seksu. U smislu da su svi imali seks i ako ti nisi onda nešto nije u redu s tobom, također da to što nemaš queer seks ne znači da se identificiraš kao queer. Uspjela sam istražiti mnoge aspekte sebe kroz svoju aseksualnost za koje mislim da druge alloseksualne queer osobe nisu radi ideja o queernessu i seksu.“ – Nebinarni sudionik.

S druge strane, aseksualna identifikacija može uvelike olakšati izvanbinarnu identifikaciju. Naime, jedna od poteškoća s kojima se susreću alloseksualni izvanbinarni pojedinci je definiranje svoje seksualnosti i svojih ljubavnih veza u svijetu u kojemu je i jedno i drugo izrazito normno određeno (Barsigian i sur., 2020). Tako na primjer veliki broj seksualnih orijentacija unutar sebe podrazumijeva rod obje osobe, dok su partnerske i bračne uloge jako rodno definirane (muž i žena, dečko i cura, itd.). Aseksualni pojedinac koji nema interesa za ljubavnim vezama potpuno izbjegava ovaj problem u svojoj izvanbinarnoj identifikaciji.

„Mislim da je jednostavnije ne imati rod ili imati neutralan rod, jer se ne moram snalaziti s problemima privlačnosti i genitalija i uloga u vezi koje su tako snažno rodno obilježene. Mogu samo reći 'ne hvala' cijelom paketu.“ – Arodni sudionik.

„Ne moram razmišljati o tome kako me ljudi doživljavaju. Ne moram razmišljati o tome kako se veze definiraju prema mom rodnom identitetu i ne moram razmišljati o izrazima koji opisuju kako nebinarne osobe imaju veze s binarnim ili cisrodnim osobama.“ – Nebinarni sudionik.

3.2. Razbijanje normi

Izvanbinarni pojedinci samim svojim postojanjem razbijaju već jednu društvenu normu tj. pretpostavljenu binarnost rodnog identiteta. Radi ovoga, moglo bi biti prihvaćenije od njih, bar nego li od binarnih pojedinaca, da također izađu iz ostalih normi, poglavito normi koje se odnose na seksualnost te pretpostavku da svatko osjeća seksualnu želju. Izvanbinarni pojedinci nisu pod pritiskom pridržavanja određenih rodni normi što im daje veću slobodu da se identificiraju kao aseksualni ili da općenito prekorače seksualna očekivanja (Bianchi, 2018).

„Kada ljudi znaju da sam nebinaran, već očekuju da budem...pa queer, u oba smisla te riječi. Smatram da je ljudima često lakše zamisliti i prihvatiti aseksualnost nego moj rod. Kao da ne znaju što mogu očekivati od nebinarnih ljudi kada je u pitanju seksualnost, kao da ne mogu ni zamisliti kako bi netko pristupio temi kada poznata privlačnost 'isti/drugi spol' naizgled nije primjenjiva – pa kada se ispostavi da me nitko ne privlači, to može doći kao olakšanje – 'oh, tako je jednostavno'.“ – Nebinarni sudionik.

„Mislim da je društvo malo više u redu s time da su nebinarni ljudi aseksualni te da su aseksualni ljudi nebinarni jer im to omogućuje da nas stave u našu vlastitu malu kutiju u kojoj ne kvarimo njihove sustave kategorizacija, ali društvo ne prihvaća dovoljno ni jedno ni drugo da bi to stvarno bilo bitno.“ – Nebinarni sudionik.

Također, izvanbinarni rodni identiteti relativno su novi pojam u društvenoj svijesti. Rijetko ih se spominje u razgovorima o rodni stereotipima i ulogama te društvo gotovo kao da ne zna gdje izvanbinarne pojedince smjestiti kada je u pitanju seksualnost. Ova nepoznatost ima svojih prednosti, barem za aseksualne izvanbinarne pojedince, pošto radi nje ne postoje strogi i razrađeni rodni stereotipi i seksualna očekivanja o izvanbinarnim rodovima na način na koji postoje očekivanja o binarnim rodovima. Ovo uvelike olakšava identificiranje s aseksualnim identitetom jer se pojedinac ne mora boriti da uklopi svoju aseksualnost unutar društvenih očekivanja te vlastitih razumijevanja o seksualnosti svoje rodne grupe.

„Za mene mislim da se nije teško identificirati kao aseksualan kao arodna osoba jer ne postoje nikakvi rodni stereotipi o kojima bi se trebalo brinuti, osim onih koji se odnose na moj spol dodijeljen po rođenju koji ionako odbacujem koliko god je to moguće.“ – Arodni sudionik.

„Ne nužno iz osobnog iskustva, ali vjerujem da bi se mnogim nebinarnim osobama moglo biti lakše identificirati kao aseksualnima zahvaljujući općem nedostatku rodnih stereotipa povezanim s nebinarnim rodovima.“ – Nebinarni sudionik.

U drugu ruku, izvanbinarni pojedinci koji su također aseksualni mogu doživjeti društveno odbacivanje s obzirom na to da društvo općenito već ima problema s prihvaćanjem jednog marginaliziranog identiteta, te se prisvajanje većeg broja izvannormnih identiteta može vidjeti kao prelaženja granice. Ovo može rezultirati u izrugivanju, odbacivanju, patologizaciji te općem odbijanju da se vjeruje izvanbinarnoj aseksualnoj osobi o njenim identitetima.

„Ipak, osjećam da pokušavanjem da nekome to sve objasnim – seksualnu orijentaciju, romantičnu orijentaciju, rodni identitet – moglo bi biti previše te bi moglo dobiti 'samo želiš biti posebna mala pahuljica/pretjerano razmišljaš/provodiš previše vremena na internetu' tretman, tako da obično podijelim samo dio o aseksualnosti, a ostalo izostavim ili barem ostavim za kasnije. Stoga me moja seksualna orijentacija možda čini zatvorenijim u pogledu svog rodnog identiteta i obrnuto.“ – Arodni sudionik.

„Mislim da je biti queer na više od jedan način uvijek predstavlja izazov u tome što ljudi ne vjeruju da možeš biti sve te stvari u isto vrijeme. Ili kada ljudi krive jedan identitet na drugi.“ – Genderqueer sudionik.

Sveukupno, izvanbinarna aseksualnost je vrlo neistražen i neutvrđen identitet čije potpuno izbjegavanje normi može uvelike olakšati identificiranje s aseksualnim identitetom no također dovesti do osjećaja ne pripadanja izvanbinarnoj zajednici ili odbacivanja od strane šireg društva. Samim sudionicima bilo se mnogo teže izraziti o odnosu vlastite aseksualnosti i rodnog identiteta upravo zato što izvanbinarni rodovi nemaju norme prema kojima bi se aseksualnost mogla usporediti. Premda su osjećaji ne pripadanja te odbacivanja postojali unutar uzorka, i dalje je prevladavalo mišljenje da se izvanbinarni identiteti slažu s aseksualnošću te olakšavaju aseksualnu identifikaciju, kao i da aseksualna identifikacija može olakšati izvanbinarnu

identifikaciju. Ova sloboda koju aseksualnost nalazi u izvanbinarnosti a izvanbinarnost nalazi u aseksualnosti mogla bi biti razlog velikog broja izvanbinarnih pojedinaca unutar aseksualne populacije.

Udjeli žena i muškaraca unutar aseksualne populacije

Kako bi bio pronađen odgovor na drugi problem, koji se odnosio na značajnu razliku u udjelu žena i muškaraca unutar aseksualne populacije u korist žena, razmatrana su osobna iskustva ženskih i muških aseksualnih sudionika unutar ovog istraživanja. Na kraju je proučena važna tema koja se pojavila u odgovorima sudionika, a koja upućuje na utjecaj koji opće neprihvatanje aseksualnosti u društvu ima na aseksualne pojedince.

1. Ženska aseksualnost

Žensko iskustvo aseksualnosti pokazalo se izrazito kompleksnim, uključujući faktore poput viđenje žena kao seksualnih objekata unutar društva, društvenih pogleda i očekivanja od ženske seksualnosti te ostalih društvenih očekivanja koja su imala indirektan no ipak značajan utjecaj na žensku aseksualnost.

1.1 Seksualizacija žena

Sudionice su izrazile osjećaj da se veliki dio ženskog rodnog identiteta te ženstvenosti kao koncepta zapravo odvija oko muškaraca. Od žena je očekivano da budu seksualno dostupne potencijalnim muškim partnerima kojima duguju pružanje seksa. Također je očekivano da budu seksualno poželjne, prikazujući se na atraktivan način pogotovo što se tiče ženskog izgleda tj. načina na koji izražavaju svoje rodne karakteristike. Ova očekivanja i pritisci potiču iz različitih izvora, bilo obiteljskih, prijateljskih, medijskih ili općenito društvenih. Vares (2017) objašnjava kako su unutar diskursa o muškom seksualnom nagonu žene pozicionirane kao objekt poticanja muškarčevih seksualnih poriva te da imaju dužnost te porive zadovoljiti ne zaustavljajući se prije muškog orgazma. Ne zadovoljavanje muških seksualnih poriva etiketirano je kao navođenje muškarca na očekivanje seksa bez namjere da se to prividno obećanje ispuni. Ovakva negativna i okrivljavajuća interpretacija manjka ženine želje da seksualno zadovolji muškarca

može dovesti do osjećaja krivnje u žena. Današnje kulturne vrijednosti i heteroseksualne prakse preusmjeravaju veliki dio ženskog identiteta i energije prema zadovoljavanju muških, a ne vlastitih, seksualnih potreba (Farvid i Braun, 2006).

„Iako se identificiram kao cisrodna žena, to što sam aseksualna utječe na to kako se osjećam o svom rodu te kako se predstavljam jer su žene tako seksualizirane u svakodnevnom životu i društvu. Moji osjećaji variraju, ali postoje razdoblja kada mi je vlastito tijelo neugodno jer je žensko tijelo, a postoje i druga razdoblja kada mi je ugodno samoj sa sobom.“ – Cisrodna ženska sudionica.

„Ako konvencionalna heteronormativna ženstvenost nalaže da žena u svakom trenutku bude seksualno poželjna za heteroseksualne muškarce i da tome posveti veliki dio života, onda vjerujem da aseksualnost igra veliku ulogu u suprotstavljanju tom stereotipu. Biti cisrodna aseksualna žena uzrokuje unutarnji konflikt prema standardima društva.“ – Cisrodna ženska sudionica.

Očekivanja seksualne dostupnosti bila su pogotovo izražena kada su se odnosila na predane veze. Od žena u vezi, pogotovo u braku, očekivalo se da seksualno zadovolje svojeg partnera kao dio njihovih dužnosti. Neki sudionice su izrazile osjećaj krivnje jer radi svoje aseksualnosti nisu uživale niti htjele sudjelovati u seksualnim činovima koji predstavljaju društveno važne aspekte održavanje veze te sreće u vezi. Ova krivnja svoje korijenje nalazi u prvospomenutim društvenim normama koje postavljaju ženu kao onu odgovornu za muško seksualno zadovoljstvo te krivu ako to zadovoljstvo nije ostvareno ili ako seksualni akt prestane prije nego je ostvareno (Vares, 2017).

„...Odrasla sam prestravljena da se će se od mene očekivati seks, da svom mužu dam nešto što nisam željela, jer je to ono što sam trebala učiniti. To je još uvijek nešto s čime se borim, jer ako moj partner želi seks- ne bih li to trebala učiniti? Za njih? Društvo također ne pomaže, budući da je veliki dio romantične ljubavi povezan sa seksualnom ljubavi/privlačnosti te je teško to dvoje razdvojiti kada ste aseksualac koji traži vezu.“ – Cisrodna ženska sudionica.

„Iako je moj partner izrazito dobar i pun razumijevanja, često se osjećam krivom kada kažem da ne želim imati seks. Iako me svaki put podsjetite da to žele samo kada ja želim i sasvim im je u redu da nemamo seks, i dalje se osjećam kao da ne ispunjavam svoju 'dužnost'. Tada se

osjećam još gore jer logično znam da se ne bi trebala tako osjećati. To je cijeli ciklus loših osjećaja.“ –Arodni sudionik.¹³

Snažna seksualizacija žena u društvu stvara značajan pritisak između aseksualnih žena te njihove ženstvenosti. Načini odijevanja koji su tipično viđeni kao ženstveni također su jako seksualizirani što kod aseksualnih pojedinaca može dovesti do udaljavanja od ženstvenih načina izražavanja njihovog rodnog identiteta. Neke od sudionica izbjegavale su ženstvenu odjeću, preferirajući androgenu ili maskulinu upravo da bi izbjegle neželjenu seksualnu pažnju. Aseksualne žene mogu se osjećati sukobljeno kad se radi o njihovom rodnim identitetu, pošto može biti teško prihvatiti rodni identitet koji je viđen kao seksualni objekt kao potpuno vlastiti. Cuthbertino (2019) istraživanje dodatno potvrđuje ovaj nalaz pošto su sudionice u tom istraživanju također bile izrazito svjesne seksualizacije njihovih tijela kao objekata požude što je rezultiralo u aktivnom kultiviranju rodno neutralnog izgleda kako bi seksualna objektivizacija bila izbjegnuta.

„...Ideja da sam seksualizirana kao žena definitivno je utjecala na moj odnos prema tijelu i rodu. Ne želim da se ljudi žele seksati sa mnom, a to je vezano uz to da ja nemam tu želju, sliku i seksualizaciju žena u medijima i reklamama i slično, kao i objektivizaciju koja je s time povezana u mom umu. Teško je to koherentno objasniti, ali želja da ne budem seksualizirana stvara neku vrstu nepovezanosti.“ – Demiženska sudionica.

„Mislim da postoje različita očekivanja kada me se percipira kao ženu koja mi smetaju kao aseksualnoj osobi. Ne volim biti predmet tuđe želje i zbog toga želim izgledati manje ženstvenom.“ – Cisrodna ženska sudionica.

Društvena poruka je da su žene dužne biti seksualno dostupne, dok su žene koje nemaju želju ili nakanu ući u seksualne odnose (bilo to trenutačno ili dugoročno) često ismijavane kao frigidne ili pretjerano čedne. Dakle, u društvu nema zagarantirane sigurnosti slobodnog izražavanja seksualne orijentacije aseksualnih žena.

¹³ Dok se ovaj sudionik identificirao kao arodan, do ovog su identiteta došli tek nedavno te su razdvajali svoje odgovore u one koje indiciraju njihova iskustva s aseksualnošću kao arodna osoba i ona koja indiciraju njihova iskustva kao cisrodna žena. Citat u pitanju potiče iz njihovog iskustva kao cisrodna žena.

1.2. Ženska seksualnost

Dok je očekivano da žene zadovoljavaju seksualne potrebe muškaraca to ne znači da je ženska seksualnost prihvaćena ili viđena kao jednaka muškarčevoj. U društvo i dalje prevladava stereotip da žene ne uživaju u seksu ili barem da u njemu ne uživaju te ga ne žele onoliko koliko muškarci. Ženska seksualnost viđena je kao pasivna, osjetljiva na seksualne potrebe muškarca te povezana s reprodukcijom (Farvid i Braun, 2006). Pogotovo u kršćanstvu 'čuvanje čistoće' je viđeno kao pozitivna karakteristika žene (Bianchi, 2018). Pretpostavljeno je da žene jednostavno nemaju jednaku seksualnu želju kao i muškarci te da podnose seks da bi zadovoljile partnera, održale vezu ili imale djecu. Ovakvo viđenje ženske seksualnosti u društvu predstavlja dvosjekli mač za aseksualne žene. U jednu ruku, pretpostavka da žene općenito ne žele seks može pridonijeti većoj prihvaćenosti aseksualnih žena od strane njihove okoline. Za razliku od muškaraca, od žena se očekuje da nisu zainteresirane za seks te da čuvaju svoju čednost do braka, unutar kojega su seksualne samo radi začinjanja djece i zadovoljavanja partnera. U ovom pogledu, aseksualna žena nije 'drugačija' od ostalih žena već utjelovljuje društvena očekivanja ženske seksualnosti te ne izaziva negativne reakcije kakve bi muška aseksualnost izazivala. Aseksualnost je viđena kao prirodno stanje žena, kao 'ženska seksualna orijentacija', te bi se moglo reći da je lako biti aseksualna žena jer je očekivano. Prijašnja istraživanja ističu ovakvo viđenje ženske seksualnosti kao jedan od olakotnih faktora ženskog identificiranja s aseksualnim identitetom (Bianchi, 2018; Gupta, 2018; MacNeele i Murphy, 2014).

„Što se tiče žena mislim da je manja zainteresiranost za seks i spojeve prihvatljivija cjelokupnoj alloseksualnoj populaciji, jer bi žene 'trebale' biti čedne i kreposne, dok bi muškarci trebali biti napaljeni i bez mozga.“ – Cisrodna ženska sudionica.

„Kad si rođen kao žensko, često se pitaš da li si samo aseksualan zato što si žensko. Ljudi kažu da žene imaju prirodno manji seksualni nagon, pa si možda ti samo ekstremni primjer. Možda bi vas pojačanje određenih hormona 'popravilo'. Bojim se da će, ako se nastavim identificirati kao aseksualan kad počnem prolaziti ¹⁴ kao muškarac, moj rodni identitet biti odbijen jer imam seksualnost žene.“ – Transrodni muški sudionik.

¹⁴ Prolaziti (*engl.* Passing) – Termin korišten unutar transrodne zajednice koji se odnosi na to da je transrodna osoba percipirana kao rod s kojim se identificira od strane drugih, dakle da 'prolazi' kao cisrodna osoba.

U drugu ruku, teško je ovakvo prihvaćanje nazvati pravim prihvaćanjem. Premda bi se moglo reći da je ženska aseksualnost prihvaćena, ona nije prihvaćena kao vlastita seksualna orijentacija, jednaka heteroseksualnosti ili homoseksualnosti. Prihvaćena je kao dio pretpostavljenog ženskog rodnog identiteta, kao nešto što se očekuje od svih žena, čime zapravo nije shvaćena ozbiljno. Sudionice su izrazile da je ženska aseksualnost zapravo odbačena i ignorirana. Dok društvo prihvaća da žena nema seksualne želje to isto društvo također očekuje da će žena 'prerasti' ovakve osjećaje, da će s vremenom u njen život doći 'onaj pravi' koji će u njoj pokrenuti seksualnu žudnju ili da će, ako se ništa od drugog ne ostvari, naučiti podnositi seks za svog muža i potencijalnu djecu. Smatra se da pasivna ženska seksualnost zahtjeva mušku seksualnu stručnost da se 'probudi' što se sažima u ideji 'onog pravog' tj. onoga tko će probuditi inertnu žensku seksualnost kroz dobar seks, tako negirajući legitimnost ženske aseksualnosti (Vares, 2017). Ovo viđenje ženske aseksualnosti može se pokazati u uvjerenju muškaraca da mogu aseksualnu ženu 'pretvoriti' u seksualnu kroz seks (s njima). Radi ovoga se aseksualne žene mogu naći kao meta seksualnih razgovora, aluzija i ponašanja koje otežavaju življenje u aseksualnom identitetu (Mitchell i Hunnicutt, 2018). Dakle ženska aseksualnost nije zapravo prihvaćena u društvu kao važeća seksualna orijentacija, već je reinterpretirana na društveno pogodan način, kao karakteristika ženskog roda koja će s vremenom biti prevladana, pretrpljena ili, u nekim slučajevima, ispravljena.

„... Ali opet, ovo ne znači da je ženska aseksualnost više prihvaćena od muške aseksualnosti. To samo znači da se osoba koja ne prihvaća aseksualnost kao valjanu orijentaciju ili koja ne razumije što je aseksualnost kao orijentacija može ipak biti spremna prilagoditi ideji da žena kaže da je aseksualna, jer možda već drže uvjerenje da žene ionako nisu toliko zainteresirane za seks, dok se za tu ideju ne bi prilagodila da se radi o muškarcu. Ali kritično, ova prilagodba NIJE prihvaćanje aseksualnosti. Umjesto toga, radi se o pogrešnom razumijevanju seksualnosti u žena općenito.“ – Demiženska sudionica.

„Kada te doživljavaju kao ženu definitivno je teže da te shvate ozbiljno. Mislím da su ljudi u redu s idejom da ne želim seks ili izlaziti na spojeve, ali nitko ne vjeruje da je to stvarno i zauvijek. Uglavnom mi pokroviteljski govore 'dobro za tebe!' i 'osjećaj se tako koliko god možeš.'“ – Nebinarni sudionik.

Ženske sudionice te oni sudionici koju su se rodili kao žene izrazile su da je ovakva društvena 'prihvaćenost' zapravo negativno djelovala na njihov put identifikacije s aseksualnosti. Od

svojem okruženja su dobivale poruke da žene općenito kao spol nemaju seksualnu želju, radi čega nisu mogle identificirati razlog jasne razlike i otuđenost koje su osjećale od iskustva drugih žena u svojoj sredini te od ženskog iskustva općenito. Navedene su da vjeruju da je njihovo iskustvo normativno za njihovu spolnu grupu te im je zbog toga trebalo mnogo vremena da ustanove i prihvate svoju aseksualnost kao vlastitu seksualnu orijentaciju.

„Ne znam da li je ovo uobičajeno stajalište, ali dio razloga zašto mi je trebalo toliko vremena da se identificiram kao aseksualna je što sam mislila da je normalno da žene ne mare za seks.“
– Cisrodna ženska sudionica.

„Rodni stereotip da žene nisu tako seksualne kao muškarci nego romantičnije/emotivnije jedan je od glavnih razloga zašto mi je trebalo toliko vremena da shvatim svoju seksualnost. Mislila sam da ne osjećam seksualnu želju jer nisam upoznala 'onog pravog' i nisam bila duboko zaljubljena u njega.“ – Cisrodna ženska sudionica.

Ovakva iskustva nađena su i u istraživanju Gupta (2018) te dodatno pojašnjavaju kako jedan od faktora za koji se pretpostavljalo da olakšava identificiranje s aseksualnošću u žena te njihov veći udio u aseksualnoj populaciji zapravo jednako otežava koliko i štiti žensku aseksualnost.

1.3. Indirektni utjecaji

Uz očekivanja seksualne prirode, sudionice u ovom istraživanju također su iznijele druga društvena očekivanja s kojima su se susretale kao žene, koja su bila indirektno povezana sa seksom te time također imala utjecaja na njihov aseksualni identitet.

Najveće društveno očekivanja koje se sukobljavalo s aseksualnošću bilo je očekivanje od žena da imaju djecu. Od žena se očekuje da postanu majke te se majčinstvu vidi kao izrazito važan aspekt ženskog iskustva čije izostajanje može utjecati na samopoimanje vlastite ženstvenosti (Bianchi, 2018). Društvo šalje poruku da žena koja ne želi postati majka ili ne voli djecu nije prava žena te da nešto nije u redu s njome. Aseksualne sudionice izrazile su osjećaje odbojnosti prema idejama trudnoće te rađanja te su ove ideje viđene kao neugodne te neželjene, pogotovo zbog njihov uske povezanosti sa seksom. Dok se od žena u društvu ne očekuje da žele seks, od njih se očekuje da žele djecu koju bi trebale začeti kroz seks s (bračnim) partnerom jer je bilo

koji drugi oblik majčinstva viđen kao manje vrijedan te kao da čini ženu manje majkom. Dakle seks je indirektno i dalje društveno očekivan od žena, pogotovo u bračnom kontekstu.

„Postoji očekivanje, posebno od žena u mojoj zajednici, da u jednom trenutku moraš imati djecu, što me apsolutno ne zanima. Gotovo da postoji ideja da je netko 'manje žena' ako nema djecu.“ - Cisrodna ženska sudionica.

„Pretpostavljam da je to samo slušanje nekih mojih prijateljica i obitelji kako govore o seksu kao o nečemu što je važno i što bi trebala željeti, ali pretpostavljam da je to nešto što svi čuju. Ili ću reći da nikada ne želim imati seks i onda je trenutni odgovor; 'Ali kako ćeš onda imati bebu?'“ – Cisrodna ženska sudionica.

Srodno ovom očekivanju, od žena je također očekivana želja za predanom vezom te brakom koji su, uz majčinstvo, viđeni kao glavni ciljevi ženskog života. Ženska seksualnost viđena je kao centrirana oko veza s (muškim) partnerom, te je osiguravanje tih veza postavljeno kao važna ženska želja i potreba (Farvid i Braun, 2006), udaljavanje od koje može stvoriti osjećaje stresa i krivnje (MacNeela i Murphy, 2014). Sudionice su izrazile doživljavanje snažnog pritiska da nađu partnera te da se udaju, pogotovo stoga što je brak bio viđen kao jedini način da se živi uistinu sretan i ispunjen život. Ova ideja se nije slagala s aseksualnim sudionicama koje možda nisu ni željele vezu, a kamoli jednu u obliku braka, ugovora koji podrazumijeva dostupnost za seks bračnom partneru.

„Kao cisrodna žena od mene se još uvijek društveno očekuje da se udam i imam djecu, ali kao netko na aseksualnom spektru, ne mislim da će se to dogoditi. Zbog toga se osjećam neugodno u svojoj ženskoj koži i, više od jednom, kao da podbacujem.“ – Cisrodna ženska sudionica.

„Kao aseksualnoj ženi, jako je teško otresti se uvjerenja da su brak i nuklearna obitelj moj najveći cilj. Kao da je jedini način na koji mogu uspjeti u očima svoje obitelji ako nađem dobrog čovjeka za kojega ću se udati i imati djecu. Kao da je moja vrijednost vezana za to.“ – Cisrodna ženska sudionica.

Sudionice su također izrazile da se ponekad osjećaju otuđeno od ženskog društva pošto su razgovori o seksu, simpatijama te romantici, teme s kojima se nisu mogle poistovjetiti, bili važan dio ženskog povezivanja. Dio ovoga također se sastojao od modernog feminizma, čiji se veliki

dio sastoji od seksualne slobode te ohrabririvanja žena da budu seksualno avanturistične te nesputane očekivanjima čednosti i čistoće u potrazi za vlastitim zadovoljstvom. 'Seksualno oslobođenje' žena naglašava intimnost, kontrolu te uzajamno zadovoljstvo obaju partnera u seksualnim susretima (Farvid i Braun, 2006). Dok su sudionice izrazile da osobno razumiju i podržavaju potrebu za seksualnom revolucijom, također su se osjećale izostavljenom iz ovakvih feminističkih pokreta. Moderni feminizam činio se kao snažno usredotočen na seksualizaciju žena od strane muškaraca ili seksualnu slobodu žena bez obzira na muškarce te je malo mario o neseksualnim temama. U najgorim slučajevima, sudionice su izrazile da novi val ohrabririvanja ženske seksualne slobode također stvara pritisak da žene budu seksualne ako ne žele biti videne kao konzervativne, pretjerano tradicionalne ili u potrebi za oslobađanjem. Također je postojala briga da svojom aseksualnošću pridonose stereotipima o neseksualnosti žena, što su također htjele izbjeći. Ovo ukazuje na potrebu za interseksionalnosti u feminizmu kao i u društvu, te prihvaćanjem aseksualnosti kao važeće seksualne orijentacije za žene, bez stvaranja pritiska prema seksualnoj čednosti ili seksualnom avanturizmu kao najboljem za sve žene ili kao jednim pravim načinom da se bude dobra, moderna žena. Osoban izbor mora igrati glavnu ulogu u količini ili postojanju seksualnih aktivnosti.

„Ženini odnosi s drugim ženama često su uvelike povezani s raspravama o seksualnim partnerima i romantičnim vezama, osjećam da postoje određeni aspekti ženstvenosti koje propuštam jer nikada nisam bila s prijateljicom opsjednuta oko simpatije ili pokušavala dešifrirati tekstualne poruke nekoga s kime sam htjela izlaziti.“ – Cisrodna ženska sudionica.

„Neke do mojih cisrodnih heteroseksualnih prijateljica često govore o vladanju svojom seksualnosti kao djelom feminizma te traženju veće jednakosti u spavaćoj sobi i uklanjanju razlike u zadovoljstvu kao djela njihovog političkog rada kao žene. Stoga mislim da bi njima moglo biti teško shvatiti kako ja ne vidim to kao važan dio vlastitog feminizma, iako u potpunosti podržavam i vjerujem u njihov.“ – Cisrodna ženska sudionica.

„Ponekad se brinem da sada, budući da sam aseksualna, na neki način štetim stereotipima o ženama učvršćujući ideju da žene ne doživljavaju seksualnu želju itd., itd., premda znam da je moj nedostatak interesa za seks vlastita stvar.“ – Demiženska sudionica.

Ženska aseksualnost kompleksna je tema na koju utječe veliki broj faktora, od seksualizacije, krivog razumijevanja ženske seksualnosti, majčinstva, braka te feminizma. Dok se u jednu ruku

može reći da je aseksualnim ženama lakše jer se seksualna želja od njih ne očekuje, od njih se i dalje očekuje seks te sve ono što uz njega ide. Ženska aseksualnost trpjet će manje pritiska dokle god je društveno očekivanje usredotočeno samo na aspekt seksualne želje, no pritisak s kojim se aseksualne žene moraju suočiti pri pitanjima veza, braka i majčinstva i dalje predstavljaju veliki teret na ženski aseksualni identitet.

2. Muška aseksualnost

Činjenica da aseksualna populacija broji mnogo manje muškaraca nego žena već je dobro poznata, kao i najuobičajenije objašnjenje ove činjenice, tj. stereotip o muškom spolu koji navodi da su muškarci uvijek seksualno motivirani zbog čega je muškarcima teže biti prihvaćenim kao aseksualnima (Bianchi, 2018; Vares, 2017; MacNeela i Murphy, 2014; Przybylo, 2014). Isti rezultati su dobiveni i u ovom istraživanju. Seksualna želja viđena je kao duboko povezana s muškom rodnom ulogom, čineći njen jezgroviti dio na isti način na koji majčinstvo čini žensku rodnoulogu. Društvo šalje poruku da je aseksualnost potpuno nespojiva s muškim rodnim identitetom, da je nemoguće biti aseksualan muškarac.

„Seksualnost te seksualne sklonosti velika su komponenta načina na koje društvo gleda na rod. Možda je ovo pristranost prema vlastitom iskustvu, ali rekao bi da je to posebno slučaj s muškarcima (queer i strejt), od kojih društvo očekuje da budu izrazito seksualno motivirani. Kao aseksualna osoba često moram prebirati po stereotipima i očekivanjima svog roda vezanim uz seks prije nego što pronađem stvari s kojima se mogu poistovjetiti.“ – Cisrodni aseksualni sudionik.

„Mislim da se pretpostavlja da su ljudi koji izražavaju svoj identitet na više maskulini način više seksualno aktivni (ili da žele biti više seksualno aktivni) od ljudi koji se izražavaju androgeno ili feminino.“ – Nebinarni sudionik.

Seksualnost je viđena kao izrazito značajan dio maskulnosti, do te mjere da je muškarčeva maskulnost, kao i njegova vrijednost i uspjeh u društvu, viđena kao ovisna o njegovim seksualnim uspjesima. Sudionici u Przybylinom (2014) istraživanju povlače jasnu vezu između seksa, seksualne izvedbe te toga što znači biti muškarac. Ova veza uključuje ne samo sam čin seksa već i javno izražavanje seksualnog interesa kao dio međusobnog muškog povezivanja te

pripadnosti vršnjacima. Ne pokazivanje interesa za (hetero) seks direktno vodi do sumnjanja u maskulinitet i muževnost muškaraca. Time je rodni identitet aseksualnih muškaraca preispitivan od strane društva (Przybylo, 2014). Ako je muški rodni identitet viđen kao centriran na seksualnoj želji (prema ženama) onda aseksualni muškarac nije pravi muškarac, te se njegova maskulinitet te rodni identitet dovodi u pitanje.

„Rekao bih da je mnogo toga kako muškarci gledaju na svoju mužkost u kontekstu seksualnih osvajanja. Sve, od odlaska u teretanu do prijateljstva s ljudima koji su u vašim seksualnim preferencijama, se često doživljava kao namjerni koraci prema seksualnom osvajanju. Mislim da je za cisrodne heteroseksualne ljude muško-ženska binarnost ojačana seksualnim preferencijama, povlačeći jasnu granicu između 'stvari koje jesam' i 'stvari koje me privlače'.“
– Cisrodni muški sudionik.

„Kod muškaraca se smatra 'normalnim' imati jak seksualni nagon te stalno razmišljati o seksu i željeti ga. Muškarci koji se mnogo seksaju smatraju se muževnima. Ovo mene kao aseksualnog transrodnog muškarca ostavlja na čudnom mjestu. U prvom mjestu nikada ne bih mogao doseći rodne stereotipe ali sada je još više otuđujuće kada dodate činjenicu da za mnoge ljude ne mogu biti dovoljno muževan samo radi svoje aseksualnosti te, s vremena na vrijeme, moje potpune odbojnosti prema seksu. “ – Transrodni muški sudionik.

Ova društvena očekivanja koja povezuju muškarčev rodni identitet s njegovom seksualnošću, te stvaraju prijetnju ako ta seksualnost nije normativna, značajno otežavaju aseksualnu identifikaciju kod muškaraca. U ovakvom okruženju muškarcima je teško spoznati, prihvatiti te uopće se početi identificirati s aseksualnim identitetom. Aseksualni muškarci mogu naići na socijalno odbacivanje, izolaciju te izrugivanje radi nemogućnosti povezivanja s drugim muškarcima te sa svojim romantičnim partnerima oko seksa (Przybylo, 2014). Pokušaji da se uklape u društveno prihvaćenu sliku 'pravog muškarca' mogu također dovesti do neželjenih seksualnih pokušaja te glumljenja seksualne želje i privlačnosti (Vares, 2017; Przybylo, 2014). Sve ovo može rezultirati u osjećaju društvenog pritiska na muškarce da izbjegnu ili odbace aseksualnu identifikaciju (Bianchi, 2018).

„Morao sam promijeniti svoju perspektivu prema rodu prije nego što sam mogao vidjeti da sam aseksualan. “ – Cisrodni muški sudionik.

„Zbog međusobne povezanosti roda i seksualnosti, često mi je teško biti siguran u svoj rodni identitet i rodno izražavanje – u slučajevima kada se ponašam drugačije od većine muškaraca pitam se da li je to aseksualna stvar ili rodna stvar ili oboje.“ – Cisrodni muški sudionik.

Muški rodni identitet te očekivanja koja ga okružuju može se vidjeti kao izrazito hostile prema aseksualnom identitetu. Muške spolne karakteristike mogu se vidjeti kao nespojive s aseksualnim identitetom kod pojedinaca koji poistovjećuju libido s usmjerenom seksualnom željom te time potpuno isključiti aseksualni identitet iz razmatranja. Čak i ako je ova poteškoća prevladana, društvo koje povezuje seksualnost s muškim rodnim identitetom, te okruženje koje zahtjeva stalno dokazivanje seksualnosti za održavanje rodnog identiteta (Bianchi, 2018) predstavljaju još značajniju prijetnju. Aseksualni muškarci moraju se suočiti s preispitivanjem seksualnosti koje za sobom u društvenom uvjerenju povlači preispitivanje rodnog identiteta, što bi moglo objasniti mnogo manji udio muškaraca u aseksualnoj populaciji.

3. Društveno odbacivanje

Seks je važan te značajan faktor unutar našeg društva. Prisutan je u različitim aspektima svakodnevnog života te se čak smatra važnim za samo ljudsko iskustvo pošto se seksualna želja, iskustvo i užitak smatraju važnim djelom onoga što čini čovjeka čovjekom. Pryzbylo (2014) u svome radu objašnjava pojam *engl.* 'sexusociety' ili 'seksualnog društva' tj. kulture koja je organizirana oko shvaćanja seksa te seksualnog identiteta kao integralnog najdubljem unutarnjem. Ja te oko ideje da je bez seksa čovjek na neki način nepotpun. Ova 'seksualna imperativa' temelj je održavanja načina života temeljenog na heteroseksualnom (bračnom) paru koji redovito sudjeluje u seksu te teži stvaranju obitelji. Radi ovoga aseksualnost je rijetko uistinu prihvaćena unutar društva. Prvenstveno, aseksualnost kao seksualna orijentacija još uvijek je izuzetno nepoznata u društvu te se za nju često smatra da je simptom patologije, bolesti, traume ili nekih drugih poteškoća koje remete ono što bi inače bila 'normalna' seksualnost. Chasin (2014) navodi kako je anti-aseksualna oporba sustavna te upravljana idejom obavezne seksualnosti. U ovom smislu, alloseksualni svijet tretira aseksualne pojedince kao da ne postoje jer u svojem razumijevanju nema mjesta za osobe koje nemaju seksualne želje. Ovime su aseksualni pojedinci viđeni kao izvan granica mogućnosti te time kao i da nisu članovi čovječanstva. No čak i kada je aseksualnost prepoznata kao seksualna orijentacija, nailazi na iste prepreke kao i većina manjinskih seksualnih orijentacija. Aseksualni pojedinci

su odbačeni te izrugivani a njihov identitet se ne smatra stvarnim, zdravim ili uopće mogućim. Dok su ove reakcije donekle očekivane od heteroseksualne većine, aseksualni pojedinci mogu također doživjeti odbacivanje od uskih krugova unutar LGBT+ populacije. Čak i unutar zajednice koja je obilježena borbom da se njihove seksualne i romantične orijentacije uzmu kao zdrave te prirodne teško je prihvatiti potpuno nepostojanje seksualne želje. Radi ovoga aseksualni pojedinci mogu se naći između dva tabora, odbijeni i od heteroseksualne većine i od LGBT+ manjine. U istraživanju Rothblum, Krueger, Kittle i Meyer (2019) ustanovljeno je da je aseksualnost čak više stigmatizirana u društvu od LGB identiteta što pridonosi njihovim osjećajima nevidljivosti i izolacije.

„Toliko je rodnih stereotipa izgrađeno na gotovo zakopanom okviru amatonormativnosti, alonormativnosti i heteronormativnosti da se čini da mnogi alloseksualci ne mogu u potpunosti shvatiti koncept aseksualaca kao potpunih odraslih ili čak kao potpuno ljudskih. Ponašaju se zbunjeno idejom da se netko ne ponaša ili ne funkcionira na način koji su oni uzeli kao temelj onoga što je 'potpuno odraslo ljudsko biće'.“ – Nebinarni sudionik.

„Voljela bi samo dodati da je prava šteta što alloseksualci ne razumiju aseksualnost. Ne osjećam se kao da imam mjesto među heteroseksualcima, a ne osjećam se ni da mi je mjesto u LGBT zajednici...nije teško razumjeti ali se ljudi zapravo ne trude naučiti. Nisam dovoljno straight i nisam dovoljno queer, nisam dovoljno femme i nisam dovoljno masc. Voljela bih da me se samo doživljava kao sebe, ali će vas ljudi kategorizirati kako god smatraju prikladnima.“ – Cisrodna ženska sudionica.

Unutar ovog istraživanja prevladavajuća većina sudionika izrazila je mišljenje da unutar društva ne postoji nikakvo prihvaćanje aseksualnosti, bez obzira na rod. Dok su različite rodne grupe bile suočene s različitim preprekama, izazovima i očekivanjima, to su samo bili različiti oblici istog problema opće neprihvaćenosti aseksualnih pojedinaca u društvu. Nijedna rodna grupa nije bila uistinu prihvaćena niti je njihova aseksualnost bila shvaćena kao prirodna seksualna orijentacija s kojom osoba može živjeti sretan i ispunjen život te koja se ne more prilagođavati ili mijenjati radi alloseksualnog partnera.

„Ne baš, barem ne na temelju onoga što ja doživljavam u svojoj okolini. Jezik osude donekle varira (frigidna vs slabić vs tajni homo vs usidjelica vs vječan djevac vs izravne uvrede, itd.) ali čini mi se da se aseksualci bilo kojeg rodnog identiteta još uvijek smatraju neprihvatljivim. Opet krivim duboko ukorijenjenu ideju da je osnovna animalistička funkcija seksa (očuvanje vrste, očuvanje vlastitih gen) sastavni dio ljudskosti.“ – Arodni sudionik.

„Mislim da društvo zapravo ne razumije aseksualnost bez obzira kojeg ste spola. Vrsta nerazumijevanja je drugačija/vrste osuda su različite, ali mislim da su poteškoće/ozbiljnost prilično iste. Kada sam bio cura, ljudima je bilo jednako čudno što sam aseksualan.“ – Transrodni muški sudionik.

Radi toga ideja da unutar aseksualne populacije prevladava određena rodna grupa zato što je aseksualnost te grupe više prihvaćena u društvu postaje gotovo besmislena. Prije se može govoriti o rodnim grupama čija se aseksualnost može najlakše reinterpretirati kao kongruentna s rodnim normama i očekivanjima, nego o pravom prihvaćanju aseksualnosti te rodne grupe. Aseksualni pojedinci suočeni su s različitim izazovima, mnogi od kojih variraju ovisno o drugim karakteristikama pojedinaca, jedna od kojih je i rod. No i dalje je najveća prepreka cjelokupne aseksualne zajednice opće neprihvatanje od strane alloseksualnog društva.

„Bez obzira na rod, uvijek vidim izrugivanje prema njima. Nisam vidjela da se jedan rod preferira u odnosu na druge. Što je valjda lijepo! Kada se ljudi svađaju oko toga da A u LGBTIA znači saveznik (Engl. Ally) a ne Aseksualan, tu nije riječ o određenom rodu aseksualaca, nego o svima nama kao jednom. Dakle na neki način, svi smo u ovome zajedno.“ – Cisrodna ženska sudionica.

Nedostatci i buduća istraživanja

Važan nedostatak ovog istraživanja bio je način na koji su pitanja bila oblikovana. Naime, pitanja su bila oblikovana na način koji je omogućavao da sudionici odgovore samo s da ili ne, umjesto da su bila oblikovana na način koji ohrabruje što opširnije odgovaranje koje bi bilo pogodnije vrsti istraživanja. Radi izrazito velikog broja sudionika za kvalitativno istraživanje smatra se da je ovaj propust nije značajno naštetio rezultatima. Većina sudionika je ipak opširnije odgovarala na pitanja te je tek 7% sudionika odgovorilo na sva pitanja isključivo s da/ne odgovorima. Ipak bi bilo poželjno da u budućim istraživanjima pitanja budu bolje oblikovana kako bi se osigurala što bolja kvaliteta rezultata, pogotovo kod manjih grupa čiji bi podaci mogli biti iskrivljeni kratkoćom i šturošću odgovora.

Sam format online upitnika ima svojih mana i prednosti. Dok je omogućio dosezanje i skupljanje izuzetnog velikog broja sudionika iz cijelog svijeta, to je i dalje ograničen i pasivan način prikupljanja podataka. Radi toga dublji uvid u dane odgovore nije moguć što je pogotovo problem kod odgovora u kojima su sudionici odgovarali da se ne slažu s nečim, npr. s idejom

da su seksualnost i rod povezani koncepti. Ovakvi odgovori su bili puno rjeđe elaborirani nego pozitivni odgovori te je zbog toga uvid u njihovo značenje manje siguran nego uvid u značenje drugih odgovora koji su imali više detaljnih elaboracija. Zbog toga bi u budućim istraživanjima bilo dobro provoditi intervjue sa sudionicima u kojima ih se može potaknuti da elaboriraju i detaljnije objasne svoja razmišljanja. Do sada je bilo teško konceptualizirati intervjue s aseksualnim sudionicima radi malog postotka aseksualnih pojedinaca u društvu, nepoznatosti aseksualnosti u Hrvatskoj općenito te nepostojanje ikakvih hrvatskih aseksualnih grupa ili zajednica iz kojih bi se sudionici mogli regrutirati. No popularizacijom programa poput Zoom-a bi moglo biti moguće doskočiti ovom problemu s obzirom na to da bi se sudionike moglo regrutirati iz mnogo većeg uzorka nego onoga koji bi bio moguć za intervjue proveden uživo. S obzirom na to da Zoom također ima mogućnost razgovora bez upaljenih kamera bio bi idealan za ovu vrstu intervjua pošto pitanja seksualnosti i roda mogu biti izrazito osjetljiva te bi mogućnost potpuno anonimnosti mogla pomoći sudionicima da se slobodnije izraze o svojim iskustvima i mišljenjima.

Buduća istraživanja se mogu usredotočiti u više smjerova. Poglavlje bi bilo poželjno provesti intervjue s muškim sudionicima u kojima bi se dublje ušlo u njihov odnos sa seksualnošću i rodom. Cisrodni muški sudionici u ovom istraživanju davali su najmanje te najkraće odgovore te su elaborirana mišljenja o muškom doživljaju roda i seksualnosti dolazila uglavnom od transrodnih muških sudionika ili iz druge perspektive, od ženskih ili izvanbinarnih sudionika. Ovo bi mogao biti uzrok toga što se odnos seksualnosti i muškog rodnog identiteta čini baziranim oko samo jednog, naoko jednostavnog faktora očekivanja muške seksualnosti. Razlog ovome bi mogao biti to što su muškarci često socijalizirani da manje razmatraju i pričaju o svojim osjećajima te intimnim temama poput seksualnosti i roda (Binachi, 2018). Intervjue u kojem bi muškarci bili potaknuti da elaboriraju svoje odgovore te se više zadube u svoja razmišljanja mogao bi uvelike poboljšati razumijevanje muške aseksualnosti te njenog odnosa s muškim rodnim identitetom.

Rod nije jedini faktor koji je u odnosu s aseksualnošću te ne djeluje na aseksualnost izvan konteksta. Zato bi u budućim istraživanjima bilo zanimljivo uključiti i druge faktore za koje se pokazalo da imaju određenu vezu s aseksualnošću. To su primjerice; rasa, neurodivergencija te socijalizacija i okruženje u kojemu je aseksualni pojedinac bio odgajan.

Zaključci

1. Aseksualni sudionici doživljavali su osjećaje udaljenosti od roda kao koncepta zbog toga što nije imao svrhu izvan traženja partnera, te je njihovo razumijevanje roda postalo fleksibilnije. Također, aseksualnost je direktno i indirektno poticala sudionike da dublje razmišljaju o aspektima svog identiteta uključujući i rod, pridonosila je manjim osjećajima genitalne disforije, te su izvanbinarni rodni identiteti imali značajno manje tereta društvenih seksualnih očekivanja, normi i stereotipa radi svoje nepoznatosti. Ovi faktori mogući su razlozi velike zastupljenosti izvanbinarnih pojedinaca u aseksualnoj populaciji.
2. Dobiveni rezultati upućuju na to da je od žena je manje očekivano da budu seksualne nego od muškaraca, te se manjak seksualne želje društveno vidi kao uobičajen dio ženskog seksualnog iskustva. Unatoč tome, odgovori sudionika ističu da ženska aseksualnost nije prihvaćena kao seksualna orijentacija nego kao prolazno stanje koje će se promijeniti u svrhu zadovoljavanja partnera i začeca djece. Ova reinterpretacija i otežava ženama dolazak do aseksualnog identiteta i omogućava lakšu identifikaciju s (privremeno) manje osude nakon što je identitet uspostavljen. U usporedbi, sudionici ukazuju na to da je muška seksualnost više vezana za muški rodni identitet te preispitivanje jednoga povlači za sobom preispitivanje drugoga zbog čega shvaćanje i prihvaćanje aseksualnog identiteta može predstavljati veću cijenu za muškarce nego za žene. Moguća fleksibilnost ženske seksualnosti nije se pokazala značajnom temom u ovom istraživanju. Lakša društveno poželjna reinterpretacija ženske aseksualnosti te manje direktna povezanost seksualne želje s doživljavanjem ženskog rodnog identiteta mogući su razlozi većeg broja žena u aseksualnoj populaciji.

Literatura

Ashmore, R.D. i Del Boca, F.K. (1986). *The Social Psychology of Female-Male Relations: A Critical Analysis of Central Concepts*. Orlando: Academic Press.

- Barsigian, L.L., Hammack, P.L., Morrow, Q.J., Wilson, B.D.M. i Russell S.T. (2020). Narratives of gender, sexuality, and community in three generations of genderqueer sexual minorities. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 7(3), 276–292.
- Bianchi, T. (2018). *Gender Discrepancy in Asexual Identity: The Effect of Hegemonic Gender Norms on Asexual Identification*" WWU Honors Program Senior Projects. Bellingham: Western Washington University.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Bussey, K. (2011). Gender identity development. U: S.J. Schwartz, K. Luyckx, i V.L. Vignoles (Ur.), *Handbook of identity theory and research* (str. 603–628). New York: Springer New York.
- Chasin, C.D. (2014). Making Sense in and of the Asexual Community: Navigating Relationships and Identities in a Context of Resistance. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 25(2), 167–180.
- Cuthbert, K. (2019). “When We Talk about Gender We Talk about Sex”: (A)sexuality and (A)gendered Subjectivities. *Gender & Society*, 20(10), 1-24.
- Diamond, M. (2002). Sex and Gender are Different: Sexual Identity and Gender Identity are Different. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 7(3), 320–334.
- Farvid, P., i Braun, V. (2006). “Most of Us Guys are Raring to Go Anytime, Anyplace, Anywhere”: Male and Female Sexuality in Cleo and Cosmo. *Sex Roles*, 55(5-6), 295–310.
- Ferguson, S. (2022). What Does It Mean to Be Allosexual? <https://www.healthline.com/health/allosexual>
- Gupta, K. (2018). Gendering asexuality and asexualizing gender: A qualitative study exploring the intersections between gender and asexuality. *Sexualities*, 22 (7-8), 1197-1216.
- Hundhammer, T., i Mussweiler, T. (2012). How sex puts you in gendered shoes: Sexuality-priming leads to gender-based self-perception and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 103(1), 176–193.

- Jourian, T.J. (2015). Evolving Nature of Sexual Orientation and Gender Identity. *New Directions for Student Services*, 2015(152), 11–23.
- MacNeela, P., i Murphy, A. (2014). Freedom, Invisibility, and Community: A Qualitative Study of Self-Identification with Asexuality. *Archives of Sexual Behavior*, 44(3), 799–812.
- Mitchell, H., i Hunnicutt, G. (2018). Challenging Accepted Scripts of Sexual “Normality”: Asexual Narratives of Non-normative Identity and Experience. *Sexuality & Culture* 23, 507-524.
- Pacho, A. (2013). Establishing Asexual Identity: The essential, the imaginary and the Collective. *Graduate Journal of Social Science*, 10, 13-35.
- Przybylo, E. (2014). Masculine Doubt and Sexual Wonder Asexually-Identified Men Talk About Their (A)sexualities. U: Cerankowski, K.J. I Milks, M. (Ur.), *Asexualities: Feminist and Queer Perspectives*, (str. 225-246). New York: Routledge.
- Rose, E. (2022). *How Asexuality Challenges Gender Binaries*. <https://scretladyspider.medium.com/how-asexuality-challenges-gender-binaries-9e7afbd89bc8>
- Rothblum, E. D., Krueger, E. A., Kittle, K. R., i Meyer, I. H. (2019). Asexual and Non-Asexual Respondents from a U.S. Population-Based Study of Sexual Minorities. *Archives of Sexual Behavior*, 49, 757–767.
- Scherrer, K.S. (2010). What asexuality contributes to the same-sex marriage discussion. *Journal of Gay and Lesbian social services*, 22, 56-73.
- Schilt, K., i Windsor, E. (2014). The Sexual Habitus of Transgender Men: Negotiating Sexuality Through Gender. *Journal of Homosexuality*, 61(5), 732–748.
- Schilt, K., i Westbrook, L. (2009). *Doing Gender, Doing Heteronormativity*. *Gender & Society*, 23(4), 440–464.
- Vares, T. (2017). “My [asexuality] is playing hell with my dating life”: Romantic identified asexuals negotiate the dating game. *Sexualities*, 21(4), 520–536.
- Volenic, H. (2018) *Spol, rod i društvena nejednakost*. Neobjavljeni završni rad. Koprivnica: Sveučilište sjever.

- Weis, R., Hermann, L., Bauer, C., Miller, T.L., Baba, A., van der Biezen, T., Campos, A., Smiga, J.A., Tomaskovic-Moore, S., Trieu, T.H., Walfrand, A., i Ziebert, J. (2021). *The 2019 asexual community survey summary report*. *The Ace Community Survey Team*. <https://asexualcensus.wordpress.com/2019-asexual-community-survey-summary-report/>
- Wiederman, M. W. (2005). The Gendered Nature of Sexual Scripts. *The Family Journal*, 13(4), 496–502
- Winer, C. (2022). *Does everyone 'have' a gender?* <https://cantonwiner.medium.com/does-everyone-have-a-gender-75c8aa878378>
- Yang, Y. (2021). Gender uncoupled: Asexual people making sense of high school sex talk. *Sexualities*, 26(3), 1-16.